

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

Розвиток творчої активності молодших школярів на уроках
технології засобами аплікації

(тема кваліфікаційної роботи)

Виконав: студент 3 курсу, групи ЗМП-ОПН 22
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

(код і найменування спеціальності)

_____ / Костянтин ВИСТОРОБЕЦЬ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / Марина ВАСИЛЬЄВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / Ганна МАСІЄНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о.завідувач кафедри _____ / Наталія БРЮХАНОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / Наталія БОЖКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / Ольга ЛИТВИН
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2025 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія БРЮХАНОВА
(підпис, ініціали, прізвище)

“28” квітня 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

здобувача Висторобеця Костянтин а Олександровича _____

1. Тема: Розвиток творчої активності молодших школярів на уроках технології засобами аплікації

затверджена наказом по університету № 4801-5/925 від 11.04.2025 р.

2. Термін здачі закінченої роботи «11» червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи/проєкту: Об'єкт дослідження: процес розвитку творчої активності молодших школярів у початковій школі. Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології засобами аплікації. Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології шляхом використання аплікаційної діяльності. Завдання дослідження: Проаналізувати психолого-педагогічну літературу щодо сутності поняття «творча активність» та особливостей її розвитку в молодшому шкільному віці. Розкрити роль аплікації як засобу розвитку творчих здібностей учнів на уроках технології. Розробити та впровадити педагогічні умови розвитку творчої активності на уроках технології засобами аплікації. Експериментально перевірити ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології.

4. Зміст роботи/проєкту (перелік питань, які належить розробити):

результати аналізу рівня сформованості гностичних умінь у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти; методика формування гностичних умінь у здобувачів в процесі вивчення охорони праці.

5. Перелік графічного матеріалу (презентаційний матеріал):

презентація доповіді за результатами дослідження з використанням

комп'ютерної презентаційної програми Power point
6. Дата видачі завдання «28» квітня 2025 р.

Керівник

_____ Марина ВАСИЛЬЄВА
(підпис) (ім'я, прізвище)

Завдання прийняв до виконання

_____ Костянтин ВИСТОРОБЕЦЬ
(підпис) (ім'я, прізвище)

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК
виконання кваліфікаційної роботи**

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Проаналізувати психолого-педагогічну літературу щодо сутності поняття «творча активність» та особливостей її розвитку в молодшому шкільному віці.	12.05.2025	виконано
2	Розкрити роль аплікації як засобу розвитку творчих здібностей учнів на уроках технології.	29.05.2025	виконано
3	Розробити та впровадити педагогічні умови розвитку творчої активності на уроках технології засобами аплікації. Експериментально перевірити ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології.	05.06.2025	виконано

Студент

_____ Костянтин ВИСТОРОБЕЦЬ
(підпис) (ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

_____ Наталія БОЖКО
(підпис) (ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Робота містить: 68 с., 2 табл., 85 джерел.

Об'єктом дослідження є процес формування гностичних умінь у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Об'єкт дослідження: процес розвитку творчої активності молодших школярів у початковій школі.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології засобами аплікації.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології шляхом використання аплікаційної діяльності.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні та статистичні.

У дипломній роботі розглянуто проблему розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології шляхом використання аплікації як засобу естетичного, інтелектуального й емоційного самовираження. Здійснено теоретичний аналіз поняття «творча активність», охарактеризовано вікові особливості молодших школярів та визначено дидактичні можливості аплікації як форми художньо-трудова діяльності. Особливу увагу приділено педагогічним умовам, що сприяють стимулюванню креативності учнів, а також методичним підходам до організації уроків технології з використанням аплікації. У практичному розділі роботи подано результати експериментального дослідження, яке підтвердило позитивний вплив цілеспрямованого застосування аплікаційної діяльності на рівень творчої активності молодших школярів.

Ключові слова: творча активність, молодші школярі, уроки технології, аплікація, художньо-трудова діяльність, розвиток креативності, початкова школа.

ABSTRACT

Work contains: 68 pg., 2 tab., 85 sources.

The object of research is the process of forming gnostic skills in students of vocational (vocational-technical) education.

The object of research: the process of developing creative activity in primary school pupils.

The subject of research: pedagogical conditions for the development of creative activity in primary school pupils during technology lessons through appliqué.

The aim of the research: to theoretically substantiate and experimentally verify the effectiveness of pedagogical conditions for developing creative activity in primary school pupils during technology lessons by means of appliqué activities.

Research methods: theoretical, empirical, and statistical.

The thesis examines the problem of developing creative activity in primary school pupils during technology lessons through appliqué as a means of aesthetic, intellectual, and emotional self-expression. A theoretical analysis of the concept of "creative activity" is conducted, the age-specific characteristics of primary school pupils are outlined, and the didactic potential of appliqué as a form of artistic and manual labour activity is defined. Particular attention is paid to pedagogical conditions that stimulate pupils' creativity, as well as methodological approaches to organising technology lessons using appliqué. The practical section presents the results of experimental research, which confirmed the positive impact of purposeful appliqué activities on the level of creative activity in primary school pupils.

Keywords: creative activity, primary school pupils, technology lessons, appliqué, artistic and manual labour activity, creativity development, primary school.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ	11
1.1. Поняття та сутність творчої активності в психолого-педагогічній літературі	11
1.2. Аплікація як засіб художньо-трудової діяльності в початковій школі	15
1.3. Можливості уроків технології для розвитку творчої активності молодших школярів	23
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ АПЛІКАЦІЇ	34
2.1. Аналіз рівня сформованості аплікаційних навичок і творчої активності молодших школярів	34
2.2. Реалізація педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології під час створення проєкту «Небо своїми руками»	39
2.3. Експериментальна перевірка ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології	41
Висновки до розділу 2.....	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Наш світ складається з результатів людської творчості: літературні, музичні та художні композиції, різні відкриття, технічні засоби, інформаційні системи, винаходи та багато іншого. У всі свої праці людина вкладає свою творчість, уяву, думки, почуття. Здатність до створення чогось нового, неприборканого, мабуть, риса, яка властива тільки людині. Люди, які здатні творчо мислити, переробляти, перебудовувати, здатні і до нових відкриттів, які будуть ґрунтуватися на запозичених елементах, але втілення цього середовища буде відображати їхню творчу активність, і буде відповідати їхнім інтелектуальним потребам.

Діти з першого дня життя оточені тим середовищем, яке збудували дорослі. І їм належить велика і копітка робота, щоб у ній облаштуватися, жити змінювати і змінюватися, освоювати творчі навички, бути творчо активними підлаштовуватися під вимоги, які представляють новітні технології, досягнення в художніх сферах, у комп'ютерній графіці. Адже зараз потрібно виховувати нове покоління, яке безпосередньо пов'язане з сучасними технологіями. І це середовище безпосередньо залежить від того, як учні себе покажуть і чому їх навчать на уроках образотворчого мистецтва та технології.

Багато енергії, розуму і таланту видатні педагоги, такі як: Януш Корчак, Ян Амос Коменський, Марія Монтесорі, Павло Петрович Блонський, Станіслав Теофілович Шацький, Надія Яківна Брюсова, вклали в розробку педагогічних проблем, які пов'язані з творчим розвитком особистості та активністю так само з особистістю школяра і підлітка.

Потрібно вміло розвивати здібності дитини до творчості, направляти в потрібне русло. Найголовніше не змушувати, інакше у дитини виникне антипатія до творчого процесу, а гірше, ненависть. У цьому і полягає основне завдання педагога, направити дитину в творчу діяльність і розвинути ту творчу активність, яка посприяє подальшому художньому розвитку.

У наш час сучасна дитина, що живе в мегаполісі, схильна до постійних стресів, великої кількості інформації, відсутності вільного часу, екологічних катаклізмів. Звідси вона і відчуває душевні розлади, нервозність, швидку стомлюваність, кризу певного віку.

Кожен вчений, педагог, психолог, філософ бореться і шукає можливості, замінити і компенсувати негативний вплив з боку зовнішнього середовища і суспільства на психіку дитини. І спиратися на методики 20-80-х років, оскільки вони були сформовані для дітей і школярів того часу і практично не підходять, і не відповідають психології сучасного дитинства.

У вирішенні естетичних завдань активна образотворча діяльність має важливе значення, тому що є художньою діяльністю. Заняття, які задіюють творчу активність дають можливість пізнати прекрасне, відчути те, в чому задіяна їхня активна творча діяльність. Будь-який вид образотворчої діяльності дуже впливає на естетично-моральні здібності дитини і надає свій специфічний вплив.

У свою чергу, аплікація як засіб розвитку творчої активності має велике значення в творчості молодших школярів. Вона формує особистісні якості дитини, сприяє розвитку таланту учня, дбайливе ставлення до природи, соціальні якості учня, оскільки аплікація дає можливість колективного та групового виконання композиції, а також естетичні та психічні можливості учня.

Учні повинні в процесі заняття аплікації виділяти істотні, чуттєві та предметні властивості. Вміти встановлювати зв'язки між об'єктами композиції та відображати їх образний формат. Заняття аплікацією сприятливо позначаються на творчій активності молодших школярів. Завдяки своїй специфіці техніка обробки впливає на характер роботи, як окремо, так і в цілому, оскільки робота з матеріалами надає можливість творчої та активної уяви.

Творча активність формується в процесі самої діяльності, яка несе в собі творчий характер, що несе в собі здатність вирішення нестандартних ситуацій,

активної участі в процесі діяльності, що змушує пізнавати, дивуватися, творити, активно мислити, уявляти. Розвиток творчої активності за допомогою аплікації хороший підхід, після якого будуть видно результати творчої діяльності. за яких умов аплікація сприяє розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології?

Вирішення даної проблеми є метою дослідження.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології шляхом використання аплікаційної діяльності.

Об'єкт дослідження: процес розвитку творчої активності молодших школярів у початковій школі.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів на уроках технології засобами аплікації.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну літературу щодо сутності поняття «творча активність» та особливостей її розвитку в молодшому шкільному віці.
2. Розкрити роль аплікації як засобу розвитку творчих здібностей учнів на уроках технології.
3. Розробити та впровадити педагогічні умови розвитку творчої активності на уроках технології засобами аплікації.
4. Експериментально перевірити ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології.

Виходячи з цілей і завдань, можна висунути наступну гіпотезу: заняття аплікацією сприятимуть розвитку творчої активності, якщо буде дотримано ряд наступних умов:

- у завдання будуть включені моменти самостійного пошуку вирішення проблеми;

- завдання повинні супроводжуватися репродуктивними та творчими методами та підходами в роботі з дітьми;

- в кінці роботи повинен бути помітний істотний результат

Наукова новизна:

– Уточнено поняття «творча активність» у контексті художньо-трудової діяльності молодших школярів;

– Обґрунтовано педагогічні умови розвитку творчої активності на уроках технології засобами аплікації;

– Розроблено й апробовано дидактичний проєкт «Небо своїми руками» як засіб формування творчої активності учнів.

Практична значущість дослідження:

Результати дослідження можуть бути використані:

– у практиці роботи вчителів початкових класів під час викладання предмета «Технології»;

– у підготовці методичних рекомендацій з розвитку творчої активності учнів засобами аплікаційної діяльності;

– для вдосконалення методичної підготовки майбутніх учителів у педагогічних закладах освіти.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ

1.1. **Поняття та сутність творчої активності в психолого-педагогічній літературі**

Вершиною дитинства називають молодший шкільний вік. Адже, дитина ще зберігає багато дитячих якостей: наївність, легковажність, дитячий світогляд, артистизм, творче мислення. Але, поступово, вона втрачає дитячу безпосередність, саме в поведінці і відповідно, у неї з'являється зовсім інша логіка мислення. Вона вже починає дивитися на світ по-іншому, але, продовжуючи витягувати з нього всю інформацію, що надходить.

Найбільш відповідальний час у житті маленької людини - початкова школа. Саме тут закладаються основні ази навчання та цілеспрямоване виховання особистості, а навчальна діяльність стає основним видом діяльності. Поряд з навчальним видом діяльності, важливу роль має творча діяльність, саме вона допомагає дитині творчо мислити, розвивати свої таланти, шукати виходи з ситуації, що склалася.

Сучасне суспільство потребує нового покоління дітей, націлених на саморозвиток, самовдосконалення, креативність та нестандартний підхід вирішення проблем, що виникли. Саме тому, в дитині потрібно виховувати, перш за все, багатий духовний світ, приділяючи основну увагу розвитку творчої активності.

Проблему розвитку творчої активності багато хто розглядає в сукупності проблем зростаючої людини, які втілюються в багатьох видах творчої діяльності молодшого школяра. На жаль, результат має не очевидну цінність, але активний процес та участь, який так важливий для формування творчої активності молодшого школяра, має першорядне значення. Тут проявляються ініціатива, самостійність, і розкриття творчого потенціалу особистості.

Сучасна освіта націлена на всебічне виховання та розвиток особистості дитини. Творча активність є основоположною для всебічного розвитку, і саме тому розвиток творчої активності є однією з актуальних проблем сучасного підростаючого покоління. Формування творчої активності має важливе значення в житті молодшого школяра. У процесі творчої активності молодші школярі опановують евристичні прийоми здобуття знань, виховують у собі любов до вдумливої праці, наполегливість у досягненні поставленої мети, прагнення до самоосвіти.

Без творчої активності не зможуть розвиватися і пізнавальні здібності молодшого школяра в опануванні інших предметів.

Творча активність учня посідає перше місце і формує цілеспрямовані, вольові та всебічно розвинені якості молодшого школяра.

Для всебічного розвитку творчої активності молодших школярів необхідно визначити найістотніші сторони такого поняття як «творча активність» і розкрити всі шляхи цього поняття в процесі навчання.

За визначенням Я.І. Пономарьова:

«Творчість полягає не в тій діяльності, кожна ланка якої повністю регламентована заздалегідь заданими правилами, а в тій, попередня регламентація якої містить у собі відому ступінь невизначеності в діяльності, що приносить нову інформацію, пропонує самоорганізацію» [57].

Слід зробити висновок, що творча активність – це найвищий рівень активності, оскільки саме завдання ставиться учнем, і шляхи його вирішення обираються нові, оригінальні. Показники творчої активності, виявлені психологією в характері творчості: новизна, оригінальність, відхід від шаблону, несподіванка, цінність [54].

Формування творчої активності в цілісному педагогічному процесі – це основна умова, яка сприяє всебічному розвитку особистості.

Активність можна розглядати з будь-якої точки зору, але це не просто діяльність. Багато вчених вивчають поняття активності як характеристику особистості, її потенціал і самодіяльність, стимулами якої є характер і зміст

даної діяльності. Тільки самодіяльність несе в собі творчий потенціал, тому що зумовлена не однією зовнішньою необхідністю, а внутрішньою ініціативою.

Активність є багатоаспектним поняттям. І тому, не випадково, проблеми, взаємопов'язані з її вивченням, розглядаються та аналізуються в багатьох науках, зокрема педагогіки, філософії та психології.

Велика увага творчій активності приділяється у філософській літературі. Розглядаючи праці Аристотеля та Платона, можна помітити, що вивчені спроби механізму активності особистості, які призводять до розвитку творчих здібностей.

У дитячій психології та педагогіці фігурує важливе питання, пов'язане з творчістю дітей.

Лев Семенович Виготський вважає, що вся діяльність людини розділена на два види:

- відтворюючу (репродуктивну);
- комбінуючу (творчу).

Репродуктивна діяльність пов'язана з нашою пам'яттю, вона відтворює, а творча – це така діяльність, коли людина уявляє. Творча діяльність називається уявою або фантазією [16].

Б.М. Теплов стверджував у своїх працях, що найважливіша складність у педагогічній роботі, саме в художньому вихованні, що творча діяльність не мотивується так, як навчальна. Тому важливо, щоб хоч якась найменша частина художньої та творчої діяльності була зосереджена на здійсненні продукту діяльності, який повинен впливати на когось.

За відсутності розвитку творчості у молодшого школяра неминуче заміниться розвитком формального вміння. «Дитяча творчість має місце бути» стверджував А.В. Запорожець, але найголовніше, потрібно звертати увагу на те, як вона проявляється. Враховувати всі специфіки даного поняття, так само, вчитися керувати принципами його прояву, створювати методи, які будуть стимулювати та розвивати дитячу творчість. А.В. Запорожець надавав

великого значення заняттям, націленим на художню діяльність та активність, а також виховній роботі з дітьми, в ході якої він розвивав у них сприйняття прекрасного в навколишньому середовищі та в роботах відомих і маловідомих художників (у творах мистецтва), що відіграло багатозначну роль у розвитку як загального, так і творчого сприйняття.

У дитячій педагогіці та психології найголовнішим завданням є розвиток і виховання в дитині творчої активності.

Готовність до будь-якого виду діяльності є безперервною умовою продуктивності.

Новаторство та креативність вчені встановлюють за допомогою творчого процесу. Творчий шлях становлення труднощі полягає в тому, що людина прагне виключити загально визнаних і явних висновків, вивчає завдання, виставляючи безліч гіпотез, контролюючи власні припущення, поки рішення не буде знайдено.

А.Н. Леонтьєв, переглядаючи складові творчості, підкреслив у своїй структурній схемі мотиваційні та оперативні аспекти творчості. В.П. Зінченко та В.М. Муніпов пропонують розширити дану схему психологічними та світоглядними елементами. Беручи до уваги те, що структуру творчості можна показати як комплекс світоглядного, мотиваційного, емоційно-вольового та змістовно-операційного компонентів.

Зацікавленість у творчій діяльності встановлює формування інших якостей. На найвищих рівнях формування творчості у дитини домінують такі мотиви, як прагнення до лідерства та отримання високого балу, які часто відшкодовуються задоволенням у творчій діяльності.

Для формування творчої активності молодшого школяра необхідна наявність об'єктних та суб'єктних умов.

Об'єктивні умови:

а) джерела різноманітної художньої інформації, що збагачують переживання дітей, заняття, розваги, свята в дитячому садку, численні життєві ситуації, що оточують дитину;

б) умови матеріального середовища, що дозволяють дітям розгорнути свою діяльність і надати їй того чи іншого характеру, вибрати який-небудь вид художньої практики;

в) характер і тактика керівництва педагога, його непрямі дії, його співучасть, що проявляється у вираженні свого ставлення до художньої діяльності, у заохочувальних зауваженнях, що створюють сприятливу атмосферу.

До суб'єктивних умов належать:

а) художні інтереси дітей, їх вибірковість, стійкість; б) спонукання дітей, що викликають їх самостійну діяльність на основі прагнення висловити свої художні враження, застосувати наявний художній досвід або вдосконалити його, включитися у взаємини з дітьми [49].

Творча активність – це цілісність, для якої властива множинність її проявів, таких як: цілісність внутрішньої та зовнішньої активності, взаємність операційних та мотиваційних компонентів, уява та продуктивне мислення є основою першочергового виконавчого механізму психічної творчої активності (Л.С. Виготський) результат творчої активності не заданий спочатку, внаслідок цього включається пошукова активність.

Отже, можна зробити висновок, що творча активність – складне поняття, що пов'язує та приводить у взаємодію творчість та активність.

1.2. Аплікація як засіб художньо-трудової діяльності в початковій школі

Аплікація (від лат. applicatio – прикладання) – вид образотворчої техніки, що ґрунтується на нашиванні, приклеюванні, накладанні форм на різноманітний матеріал, прийнятий за фон.

В аплікації використовують різного виду та якості матеріалу. Використовують практично всі види тканини, а також шкіру, папір, серветки, соломку, хутро, вату.

Аплікація зародилася дуже давно, можливо, поштовхом до появи послужила необхідність зшивати шкури тварин, отже, перший стібок наштовхнув людину на те, що можна не тільки зшивати, а й прикрашати одяг. Викресні деталі прикріплювали до одягу, так і з'явилася аплікація.

Багато народів світу використовують аплікацію як засіб прикраси одягу. Прикрашають все: костюми, верхній одяг, головні убори, свої житла. Дуже красиво це виглядає на килимках, скатертинах, подушечках, фартушках. Також аплікацію використовують при ремонті одягу, вставляючи шматочки будь-якої відповідної за фасоном тканини, зшиваючи з щільним переплетенням ниток.

Аплікація є для дітей цікавим і улюбленим видом образотворчої діяльності. Оскільки працювати з різноманітними видами матеріалів було завжди цікаво, також приваблює яскравий колір паперу (якщо на уроці технології використовується папір), ритмічне та пропорційне розташування фігур. Величезний інтерес викликає техніка наклеювання та вирізання. При виконанні різних видів аплікації діти отримують і накопичують нові знання, закріплюють уявлення про світ, про навколишнє середовище, які вони отримали на інших уроках. При роботі з аплікацією, яка спрямована на отримання та формування певних знань, діти розвивають свої вміння та навички. Також аплікація спрямована на формування та виховання в дитині особистості. Особливість аплікації надає можливість освоїти отримані знання про будову предметів, колір, величину предметів, про їх найкраще розташування на тлі роботи, найкращу композицію. Аплікація надає можливість пересувати вирізані фігури, накладати одна на одну, порівнювати. Це дозволяє якнайшвидше формувати композиційні знання, вміння та навички. Сама аплікація є жанром декоративно-прикладного виду мистецтва і заснована на отриманні різними способами (вирізання, вирівнювання тощо) об'єктів і форм, а потім наклеюванні їх на інший матеріал, який є базою для самої аплікації. Сама аплікація зародилася дуже давно, понад 2500 років тому у кочових народів. За допомогою аплікації вони виконували роботи з повсті, хутра, шкіри. Багато живописців минулого також займалися цим видом

прикладного мистецтва. Відомий художник Анрі Матісс теж захоплювався роботою з аплікацією і робив за технікою, яку і зараз використовують на уроках технології. Створив неповторні образи: «Ікар», персонажів казки Шарля Перро «Вовк», Червона Шапочка».

Аплікація тісно пов'язана із сенсорним вихованням. Обробляють папір різними способами:

- згинають;
- розрізають;
- розривають та обривають;
- наклеюють, і це все сприяє розвитку сенсорного виховання.

Значення занять аплікацією дуже важливе, особливо для морального виховання, оскільки в процесі таких занять у дітей виховуються морально-вольові якості, вміння та інтерес доводити розпочате до кінця, цілеспрямовано та ретельно займатися, розвиває комунікабельні якості: працювати в групі, допомагати своїм товаришам, справлятися з різними видами труднощів.

Основною та актуальною проблемою методики трудового виховання є вдосконалення розвиваючого характеру. Зараз школа повинна включити в себе ефективні форми та методи розвитку навчально-виховного процесу. Виховувати молодших школярів на народному мистецтві та народній творчості. Не забувати все те, над чим працювали наші предки. Цінувати те, що було створено століттями, і ці цінності потрібно доносити до молодшого покоління. Вони повинні включатися в систему освіти та виховання сучасного молодшого школяра.

Аплікація є доступним і простим способом для створення різних видів художніх робіт, зберігається при цьому його реалістична основа. Тому аплікація широко використовується не тільки для оформлювальних цілей, а й для створення панно, орнаментів, картин тощо.

Основними відмінними ознаками аплікації є:

- силуетність;
- перевага великих колірних плям;

- площинне трактування образу.

У процесі створення аплікації вимагається від молодшого школяра цілий ряд методично послідовних дій. Які включають в себе високий рівень розвитку технічних умінь, а також образотворчих, акуратного виконання, наполегливості, зосередженості та ряд інших дій.

Гальмує роботу уяви недостатній ступінь розвитку технічних умінь та навичок. Це сковує ініціативу дитини та знижує якість результатів процесу та діяльності. Але, якщо молодший школяр відмінно володіє прийомами наклеювання, вирізання, нашивання готової роботи на фон, то його головна увага проектується вже на створення різних за величиною, забарвленням, формою комбінацій, що послужить результатом продуктивної роботи. Створення нового, оригінального послужить поштовхом до продуктивної творчої діяльності, стимуляції творчого ставлення до роботи. І це залежить перш за все від того, як учитель зможе відтворити творчий процес, як він зможе застосувати на заняттях нові методи навчання, коли творчий процес вимагає від молодшого школяра активного, творчого, а не репродуктивного використання знань, умінь та навичок.

На уроках аплікації у дітей вдосконалюється окомірна функція. Велика увага приділяється колірному оформленню, завдяки цьому формується розвиток художнього смаку у школярів. Колір дуже емоційно та позитивно впливає на дитину, заряджаючи її позитивом та бажанням створити щось нове або відтворити вже наявне. Тому потрібно розвивати в дитині почуття кольору, це послужить уявленням про навколишнє середовище та різні твори мистецтва. Учитель повинен дати дітям уявлення про різноманітну палітру кольорів та навчити їх поєднувати.

Такі роботи як «Зимова ніч», «Осінь» виконуються за принципом контрастного зіставлення. У таких завданнях декоративного плану, за окремими сюжетами мультфільмів та казок переважають яскраві колірні акценти. Більш гармонійні поєднання кольорів присутні в навколишньому

середовищі та допомагають передати явища природи, це такі роботи, як «Весна»,

«Літо», «Зимовий ранок». Школяру необхідно навчитися бачити красу природи і те, що його оточує, і навчитися передавати її в співрозмірних формах, симетричній та асиметричній послідовності, варіативній формі.

Аплікація має дуже багато переваг. Так, за допомогою фарб і пензлів можна краще передати враження живописного зображення, але аплікація має свої плюси:

- щоб розвинути рішучість, кмітливість і самостійність, краще відразу почати вирізати ножицями. Використовуючи такий прийом, можна краще відчутти форму предмета і швидше розвивається здатність аналізуючого бачення. Це передбачає вміння розглядати і порівнювати частини предметів. У крайньому разі, можна попередньо промальовувати контур предмета, що вирізається;

- використовуючи однотонні кольори в аплікації, учні відшуковують характерні особливості одного предмета. Діти, вирізаючи певні кольори, змушені зосереджувати свою увагу на забарвленні зображуваного предмета. Тим самим, вони повинні навчитися бачити і зіставляти колірні гами та колірні характеристики предметів;

- пересуваючи окремі частини предметів, зіставляючи їх одна з одною на тлі, комбінуючи їх різними способами, діти знайомляться з теорією поєднання кольорів, гармонійних між собою;

- аплікація практикує і групове виконання роботи. Школярі, будучи в колективі, обговорюють все до найменшої деталі, обговорюють сюжет, кольори, форми. І розподіляють між собою обов'язки. Хто клеїть, хто вирізає, хто генерує ідеї.

Існує кілька видів аплікації, і вони діляться, залежно від змісту, на предметні, сюжетно-тематичні та декоративні. Розглянемо кожен з них.

Предметний вид аплікації: передбачає окремо вирізані предмети, які будуть наклеєні на фон, що передають узагальнений образ навколишніх

предметів. Предмети повинні бути з виразною окантовкою, з локальним забарвленням і відображати пропорційну форму.

Сюжетно-тематичний вид: передбачає кілька наклеєних на фон зображень, які будуть пов'язані між собою окремою темою або сюжетом. Така аплікація може бути досить простою у своєму виконанні, так і досить складною, включаючи безліч окремих і різних деталей, кількістю персонажів. Також, можна розміщувати фігури з урахуванням перспективи. Рухаючи їх у різні кути, тим самим зберігати коефіцієнт корисної площі фону та отримувати нові знання про перспективу та об'єм фігур.

Декоративний вид аплікації: вона тісно пов'язана із самим поняттям про декоративність, тобто це такі зображення, в яких відмінною рисою виступає посилена орнаментальність і колірна насиченість. Це все об'єднує низку законів: симетрії елементів прикраси, ритму та декоративності за формою та кольором. Отже, орнамент – ключовий компонент такого виду аплікації. Для орнаменту характерний ритм (включає в себе повторення різних елементів), також, він буває центрально-променевим у композиції. Є ще підвид декоративної аплікації – шрифтовий. Він використовується в оформлювальних цілях (створенні заголовків).

Також, вид аплікації залежить і від кількості застосовуваних кольорів.

– Кольорова аплікація, являє собою наклеєні на фон зображення предметів, що складаються з деталей, різних за кольором і формою. Зазвичай аплікації, традиційно виконувані дітьми, відносяться саме до цього виду.

– Силуетна аплікація являє собою наклеєні на фон зображення предметів, вирізані з паперу безперервним, «злитим» рухом ножиць по уявно створюваному силуету предмета. Природно, що таке зображення одноколірне, поміщається на контрастному тлі і повинно бути легко впізнаваним, виразним, але узагальненим (риби, птахи, звірі, посуд тощо) [18].

Види аплікації можуть відрізнятися і за своєю формою:

- геометрична аплікація передбачає вирізані правильні геометричні фігури, складання композиції та наклеювання їх на фон. Геометричні фігури

можуть використовуватися в композиції як орнаменти, різні візерунки. Правильні геометричні фігури вимагають від себе продуманого і цілісного поєднання розмірів, форм, забарвлення. Це дозволяє розвивати творчу активність, мислення і логіку;

- негеометрична: вона, як правило, звільняє творчість дітей від обмежень. Адже, вона не несе в собі складності, пов'язані з придумуванням композиції з геометричних форм. Як правило, тут стилізація форми спрощена. І саме цей вид аплікації відноситься до базового виду дитячої творчості.

Ділиться і на кількість деталей:

- повномасштабний силует - це не розчленовані на окремі деталі предмети, які із застосуванням композиційних навичок клеяться на фон;

- роздроблена аплікація - на фон наклеюються деталі предметів одного або різних кольорів;

- мозаїка. Цей вид виконується зі шматочків паперу одного або різних кольорів відповідно і викладається на фон зображення або деталь цього зображення. Мозаїка може бути викладена як з просвітами, так і без. Шматочки так само можуть бути вирваними, або вирізаними.

Спосіб виготовлення деталей:

- рвана - виходить шляхом найпростішого обривання, звідси краї виходять нерівними, шорсткими.

- різана - базовий вид аплікації, виходить шляхом простого вирізання деталі по контуру, або без.

Спосіб кріплення деталей:

- аплікація одношарова - передбачає наклеювання деталей без накладання одна на одну;

- аплікація багатошарова - зворотна одношаровій. Тут наклеювання відбувається з накладанням деталей у кілька шарів одна на одну.

За симетричністю: симетрична - являє собою наклеєні на вибраний фон, симетричні зображення предметів. Можна використовувати прийом складання паперу навпіл у кілька разів, щоб перед вирізанням передати форму

повторюваних частин; також, розрізняють центрально-променевою та дзеркальну симетрію.

Центрально-променевою: вона виходить шляхом розподілу частин відносно центру, коли елемент повторюється багаторазово по колу.

Дзеркальна: вона передає зображення предметів, при простому симетричному будові, друга частина якої відображає і повторює першу.

- асиметрична аплікація - зворотна симетричній, і передбачає наклеювання на фон несиметричних предметів. Така аплікація є базовою, тому що не передбачає жорстких рамок у дитячому творчому середовищі.

Існує і такий вид аплікації, який виявляє ступінь прилягання до основи:

- плоска - є базовим видом аплікації. Деталі кріпляться на фон по всій площині зображення;

- об'ємна - зворотна плоскій і являє собою фон, на якому кріпиться тільки одна частина предмета або деталі, створюючи об'єм на площині.

Якщо використовувати всі ці види аплікації, то можна отримати цілу галерею робіт, не схожих одна на одну, але не варто забувати і про засоби передачі головної речі - перспективи.

Існує 2 види перспективи в аплікації:

- повітряна;

- пряма лінійна.

Повітряна - вона являє собою нечітке обрис предметів або деталей зображення, яке в міру зникнення віддаляється від очей спостерігача. Змінювати колір можна за допомогою паперу. Варто сказати, що це досить складний вид в аплікації.

Пряма лінійна - це базовий вид перспективи, при якому зафіксована точка формує єдину точку, що сходиться з лінією горизонту.

1.3. Можливості уроків технології для розвитку творчої активності молодших школярів

Аналізуючи навчальну програму сучасної початкової школи, можна сказати, що учні без активного настрою виконують творчі та цікаві роботи, що може гальмувати їхній активний творчий процес. На жаль, ця програма не здатна повною мірою донести до них почуття прекрасного та розумного, зводячи їх просто до механічного руху рук.

Молодший школяр повинен бачити і знаходити в усіх речах прекрасне і прагнути відтворити це прекрасне. А щоб зробити таке, що ще ніхто не бачив, потрібно збагачувати свій життєвий досвід, прагнути дізнаватися щось нове. А допоможе в цьому молодшому школяреві література: казки, міфи, вивчення народної творчості.

Працюючи над такого роду завданням, діти отримають море задоволення та творчого натхнення. Адже, вивчаючи літературу, а потім відтворюючи свої роботи за книжкою, це свого роду прагнення показати, що творча активність – це показник до творчого прагнення та досягнення прекрасного.

Зараз, новому суспільству потрібні такі діти, які здатні творчо та активно мислити, відповідно їхні потенціали зростатимуть, отже, суспільство їх потребуватиме.

У наш час існує безліч шкіл з якимись напрямками, і з поглибленим вивченням предмета. У нашому випадку, потрібно розглядати школи, з поглибленням предметів з художньо-естетичним циклом. У них існують різні свого роду творчі програми. Найбільш цікавою виявилася програма Т.Я. Шпикалової. Вона використовує інтегративний підхід і за допомогою нього поєднує воедино курси образотворчого мистецтва та художньої праці, співу та мистецтва слова. Але, на жаль, вона не підходить школам зі звичайною загальноосвітньою програмою, у зв'язку з нестачею годин, що відводяться на подібного роду заняття.

Молодших школярів необхідно із самого початку готувати до умов нинішньої ринкової економіки та робити їх конкурентоспроможними. І це є головною метою уроку та освітнього середовища «Технологія».

Під цим передбачають:

- Формувати в дитині якості, які допомагають їй творчо знаходити підходи, легко адаптуватися та діяти активно та розумно. Щоб бути затребуваним фахівцем і починати планувати свою діяльність відштовхуючись від соціально-економічних умов, починаючи від визначення умов до кінцевої реалізації потреб.

Але, потрібно насамперед відштовхуватися від здібностей учнів. Вони повинні вміти:

1. Розумно розцінювати свої сили та знаходження шляху до поставленої мети.

2. Знаходити, аналізувати та обробляти отриману інформацію.

3. Висувати гіпотези на шляху вирішення поставлених завдань.

4. Здорово планувати та організовувати свою працю та коригувати свою діяльність.

5. Поетапна оцінка своїх дій;

- поетапне формування своїх знань, умінь та навичок на шляху зміни інформації та матеріалів, що йде на шляху формування кінцевих продуктів;

- у рамках диференційованого навчання готувати молодших школярів до професійного самовизначення;

- формувати якісне трудове та вольове ставлення до якісної трудової діяльності;

- розвивати особистість всебічно, і готувати до професійної адаптації, щоб підготувати її до постійно змінюваних соціально-економічних умов.

Сама по собі дисципліна «Технологія або праця» несе в собі базовий зміст і розглядає наявний у країні досвід, закладає в собі досвід, який переважає в зарубіжних країнах, та інших схожих дисциплінах та досягнення

науково-технічної революції. Надалі ця дисципліна поширюватиме свої підвиди творчих ідей і розростеться у світових масштабах.

Більшість часу відводиться на практичну частину та діяльність. На неї відводиться приблизно 70% всього часу. У цей час відбувається оволодіння загальношкільними навичками та вміннями.

Також у програмі широко застосовується метод проектів та кооперування діяльності учнів. Проект має на увазі творчо завершену роботу, яка відповідає віковим можливостям учнів.

Програма з дисципліни «Технологія» продумана і націлена на те, що предмет ведуть два вчителі, які виконують і стежать за тим, як діти виконують той розділ програми, за який вони відповідають. Перший учитель стежить за технологією обробки тканини, та харчової продукції, орієнтованої для початкових класів, так само стежить за культурою побуту та будинку; другий стежить за виконанням та обробкою конструюючих матеріалів, за виконанням творчості з технічного боку.

Існує два розділи навчання у початковій школі:

- технічна праця;
 - сільськогосподарська праця
- Технічна праця спрямована на:
- оволодіння молодших школярів різними матеріалами. Їх розмірів, властивостей, виконання різних технологічних операцій, робота з ручними інструментами, що відповідають їхньому віку. Оволодіння правилами прийому безпеки, що мається на увазі при роботі з інструментами. Також на уроках технології повинні забезпечуватися всі сторони життя дитини та участь у всіх проектах:

- 1) виріб господарсько-побутового призначення (виготовлення гольниці)
- 2) навчальний посібник (складаний метр);
- 3) організація та оформлення свят;
- 4) оформлення приміщень та інвентарю (маски, гірлянди);
- 5) сільськогосподарська праця (виготовлення кілочків);
- 6) методи організації вільного часу (технічні моделі, сувеніри):

- учням необхідно оволодіння загальнотрудовими навичками, що сприятиме якнайшвидшому виконанню роботи. Навчання плануванню, аналізу, політехнічним знанням;

- шляхи розвитку творчого мислення.

На жаль, не кожна робота з дисципліни «Технологія» розвиває творчу активність, хоча існує безліч програм та дослідів, спостережень і так само об'єктів праці. Але в основному, вони всі спрямовані шаблонне мислення та виготовлення деталей та робіт за зразком, з використанням різних заготовок.

Це все буде цікавим та захоплюючим матеріалом для початкової школи, але є й нюанси. За програмою «Технологія» у вчителя має бути високий рівень технічної освіти, що є дуже складним і змушує багатьох шкіл відмовитися від уроків праці, що супроводжуються такою програмою.

Система Л.В. Занкова відіграла дуже велику роль у розвитку педагогічного процесу у нашій країні. Спрямованість на загальний розвиток учнів є основною ідеєю цієї системи. З погляду загального розвитку дитини трудове навчання відіграє важливу роль у становленні особистості молодшого школяра. Навички рахунку, письма, читання, не представляють такі якості трудового навчання, як оволодіння ручними вміннями, чуйність до художнього образу, емоційна чуйність.

Це не доводить, що на уроки праці має відводитися стільки ж навчального часу, скільки на математику, українську чи літературне читання, але й не доводить те, що потрібно заміщати трудові години розумовими операціями.

Я.А. Цирулик, Т.М. Проснякова стверджують, що головною метою трудового навчання є розвиток моторики та ручних умінь молодших школярів. Але й потрібно акцентувати свою увагу не тільки на розвитку ручних умінь учнів, а й на односторонній розвиток психіки та служити загальному розвитку дітей.

За словами Л.В. Занкова, загальний розвиток – взаємопов'язаний та цілісний рух психіки. Важливо на кожному уроці розкривати цей цілісний рух.

Розвивати емоційно-вольову, сенсорну, інтелектуальну сферу психіки молодшого школяра. Практична діяльність на уроці «Технологія» може розвивати ті сторони індивідуальності учня, які не здатні зафіксувати на інших уроках та навчальних предметах.

Уроки трудового навчання будуються на тих самих принципах дидактичної системи Л.В. Занкова, що й уроки з інших предметів.

Ці принципи й визначають зміст програми, що характеризується тим, що різноманітність використовуваних у роботі матеріалів, а також ручних операцій, видів практичної діяльності, призводить до того, що молодший школяр краще засвоює програму, яка ґрунтується на цих принципах.

У процесі обробки різних матеріалів в учнів розвивається ручна вправність. Вони навчаються таких навичок, як вирізування, скручування, плетіння, згинання.

Об'єкти бувають різних видів і виготовляються різними способами:

- папір, що має різні властивості;
- нитки та тканина, що мають різне походження;
- матеріали, що мають текстильний характер;
- різний природний матеріал, що нас оточує (фольга, дріт); непридатний матеріал (обгортки від цукерок, різні барвисті сторінки журналів та газет, пластикові пляшки, поліетиленові пакети, картонні коробки).

Програма передбачає знайомство з матеріалами, що мають різні властивості, наприклад, властивість гнучкості.

Програма передбачає великий обсяг пізнавальних відомостей, що стосуються властивостей матеріалів, які вони використовують, а також способи виготовлення об'єкта. У 1 класі починають вводитися різні терміни, що позначають ту чи іншу техніку виготовлення виробу, наприклад пап'є-маше, орігамі, аплікація, макраме тощо.

Програма містить приблизний перелік видів діяльності.

Вчитель має право замінити деякі види діяльності на інші.

На уроках технології застосовуються різні організаційні форми роботи:

- колективна;
- групова;
- індивідуальна

Попри те, що програма знайшла своїх послідовників серед вчителів-занковців, учні насилу виконують завдання, які їм надані. І тому вчителі змушені переходити до інших, не менш цікавих, але легких програм.

На допомогу вчителям, які не справляються із системою Л. В. Занкова з трудового навчання, прийшла програма Н.М. Конишевої «Методика трудового навчання молодших школярів: основи дизайну», яка насичена цікавим практичним та дидактичним матеріалом, а також розроблена з нової точки зору дизайну [45].

З 1 класу програма націлена на всебічне збагачення чуттєвого образу дитини. Адже «успішність творчості прямо пропорційна цьому досвіду та запасу вражень, їх збагачення через цілеспрямоване візуальне сприйняття».

З 2 класу йде впровадження творчої проєктно-конструктивної діяльності. Учні молодшої школи вивчають переважно предмети декоративно-ужиткового мистецтва та об'єкти природи зокрема.

З 3 класу компонент програми це – «Людина – Предмет – Середовище». Спочатку, перш ніж розпочати розробку проєкту, учні знайомляться та впроваджуються у духовно-психологічний зміст предметного світу та його єдність зі світом природи.

З 4 класу йде долучення до соціально-історичного та духовно-естетичного сенсу і є опорою програми чотирирічного навчання. Молодші школярі розуміють, що мудрість вчителя, його майстра, перевершує тонкощі технічного ремесла. Отже, учні поступово вдосконалюють свої навички та набувають практичної підготовки.

Проаналізувавши програми, які були описані вище, можна підсумувати: найкращим розвитком творчих здібностей є гра з матеріалом, що проявляються у несподіваних асоціаціях. Н.М. Конишева пропонує такі завдання, які

дозволяють змінювати образ у ході роботи, вільно мислити, фантазувати та складати.

Якщо брати за основу вищезгадані програми та ґрунтуватися на досвіді зарубіжних країн та використовувати системи та методичні рекомендації, то були визначені ефективні методи, які виявилися найбільш важливими у розвитку творчої активності та конструкторських навичок. Ці методи згодом були використані у формувальному експерименті:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. (Ю.К. Бабанський);
- методи стимулювання та мотивації навчання (Ю.К. Бабанський);
- методи контролю та самоконтролю у навчанні. Цей метод засвоєння інформації вчителем. Дозволяє встановити, наскільки учні готові до сприйняття та засвоєння нових знань;
- методи самостійної роботи;
- метод постійного та поступового розвитку, що побудований на основному принципі дидактики основоположний від простого до складного;
- метод проблемного навчання;
- метод бесіди, спрямованої на активізацію розумової діяльності.

Таким чином, уроки технології у початковій школі займають особливе місце серед інших навчальних дисциплін. Вони поєднують знання з практичною діяльністю, сприяють розвитку моторики, мислення, просторової уяви та, що особливо важливо, – творчої активності учнів. Саме на цих уроках діти мають змогу проявити свою індивідуальність, фантазію, креативне мислення та отримати задоволення від результатів власної праці.

1. Сутність творчої активності молодших школярів.

Творча активність – це здатність дитини виявляти ініціативу, самостійність, прагнення до створення чогось нового, оригінального, нестандартного. У молодшому шкільному віці вона формується через гру, дослідження, творчу діяльність. Психологи зазначають, що саме в цей період закладаються основи творчого потенціалу особистості, і важливо не лише не

зруйнувати цей природний потяг до новизни, а й розвинути його через педагогічно доцільні форми.

Уроки технології дають широкі можливості для цього. Вони не обмежуються лише навичками володіння інструментами чи технікою виконання – це простір для самовираження, пошуку рішень, виявлення інтересів і талантів.

2. Особливості предмета «Технології» у початковій школі.

Програма з технологій у початковій школі включає роботу з різними матеріалами (папір, картон, тканина, природні матеріали, пластилін, нитки тощо), ознайомлення з прийомами обробки, технікою безпеки, а також творчі завдання – створення аплікацій, моделей, іграшок, вітальних листівок, подарунків. Учні не просто виконують інструкції, а навчаються планувати, оцінювати результати, аналізувати свої дії.

Цей предмет є надзвичайно гнучким і легко адаптується до інтересів учнів, регіональних особливостей, інтегрується з іншими дисциплінами (мистецтво, природознавство, математика). Завдяки цьому уроки технології можуть стати осередком розвитку креативності.

3. Форми і методи роботи, які сприяють розвитку творчості.

Для стимулювання творчої активності на уроках технології доцільно використовувати різноманітні методи та прийоми:

- проблемно-пошуковий метод. Учням пропонується завдання без чітко прописаного способу виконання. Наприклад, створити іграшку з підручних матеріалів або придумати власну святкову листівку;
- проектна діяльність. Це один із найефективніших способів розвивати творчу ініціативу. Учні працюють над невеликим проектом – індивідуально або в групі, обирають тему, планують етапи, виготовляють виріб, презентують його;
- ігрові технології. Наприклад, «майстерня чарівника», «дизайнерський центр», «виставка виробів». Діти включаються в умовну ситуацію, що додає емоційності й мотивує до нестандартного мислення;

- рефлексія і самооцінка. Важливо навчити дітей оцінювати свою роботу, аналізувати, що вдалося, що хотілося б зробити інакше, як удосконалити виріб;

- робота з прикладами. Демонстрація зразків, робіт учнів з інших класів, виробів народних майстрів мотивує до експериментів.

4. Створення умов для творчої активності.

Успішність розвитку творчості залежить не лише від завдань, а й від організації освітнього процесу. Педагог має створити сприятливе емоційне середовище, в якому дитина не боїться помилитися, відчуває підтримку і визнання своїх ідей.

До таких умов належать:

- позитивна атмосфера на уроці, де враховуються індивідуальні особливості дітей;

- вільний вибір засобів і технік. Наприклад, можливість обирати матеріали, кольори, форму виробу;

- стимулювання ініціативи. Учитель підтримує будь-яку спробу нестандартного підходу до завдання;

- наявність якісних матеріалів та інструментів для роботи;

- інтеграція творчих завдань у життя класу. Наприклад, виготовлення декору до свят, оформлення класної кімнати, участь у виставках.

5. Роль учителя в розвитку творчої активності.

Учитель виступає не лише як носій знань, а передусім як наставник, який відкриває перед дитиною світ можливостей, підтримує її прагнення до новизни. Його функції в цьому процесі такі:

- надихати. Своїм прикладом, емоційною залученістю, захопленням;

- спрямовувати. Давати загальні орієнтири, але не обмежувати жорсткими рамками;

- заохочувати ініціативу. Навіть якщо результат не ідеальний – важлива спроба і процес;

– створювати ситуації успіху. Щоб дитина відчула радість від власної творчості та захотіла діяти знову.

6. Результати впливу уроків технології на творчу активність.

Регулярна робота з творчими завданнями розвиває в учнів:

- уяву та образне мислення;
- самостійність у прийнятті рішень;
- наполегливість у досягненні мети;
- почуття естетики, гармонії;
- вміння працювати в команді;
- позитивне ставлення до праці.

Отже, уроки технології виконують важливу місію – не лише навчають, а й розвивають дитину як творчу, активну, відповідальну особистість. Вони формують важливі життєві компетентності, які будуть потрібні школяру не лише в подальшому навчанні, а й у повсякденному житті.

Висновки до розділу 1

У результаті аналізу психолого-педагогічної літератури та вивчення теоретичних основ проблеми було встановлено таке:

1. Творча активність розглядається як цілісна інтегративна якість особистості, що проявляється у здатності до самостійного мислення, уяви, ініціативності, пошуку нестандартних рішень та створенні нових продуктів діяльності. У молодшому шкільному віці творчість тісно пов'язана з емоційною чуйністю, потребою у самовираженні та природною допитливістю.

2. Процес розвитку творчої активності молодших школярів має свої вікові особливості: діти цього віку легко залучаються до ігрової, художньої та практичної діяльності, відкриті до нового досвіду, здатні фантазувати та експериментувати. Саме тому початкова школа є сприятливим періодом для формування основ креативного мислення.

3. Аплікація, як різновид художньо-трудової діяльності, відіграє значну роль у розвитку творчості молодших школярів. Вона поєднує в собі візуальне мистецтво, елементи конструювання й практичну діяльність, що стимулює образне мислення, дрібну моторику, естетичний смак та самостійність. Аплікаційна діяльність сприяє розвитку уяви, композиційних навичок та здатності до візуального планування.

4. Уроки технології в початковій школі мають великий потенціал для розвитку творчої активності, оскільки створюють умови для поєднання пізнавальної, практичної та художньої діяльності учнів. Через аплікаційні завдання реалізується можливість індивідуалізації навчання, розвитку інтересів, формування креативного підходу до вирішення поставлених задач.

Таким чином, теоретичний аналіз дозволив дійти висновку, що аплікація на уроках технології є ефективним засобом формування творчої активності молодших школярів за умови цілеспрямованого педагогічного впливу та створення відповідного навчального середовища.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ АПЛІКАЦІЇ

2.1. Аналіз рівня сформованості аплікаційних навичок і творчої активності молодших школярів

Для того, щоб виявити рівень знань в учнів 2-го класу з теми аплікації та розвитку навичок творчої активності, було проведено дослідження в експериментальній та контрольних групах.

Дослідно-експериментальна робота включала такі етапи:

– первинне тестування.

Мета: встановити початковий рівень розвитку учнів.

– проведення уроків аплікації.

Мета: розвиток навичок творчої активності учнів 3-го класу.

– повторне (контрольне) тестування.

Мета: встановити, чи змінився і наскільки початковий рівень розвитку учнів у ході експериментальної роботи.

Констатуючий експеримент включав у себе такі методики:

Методика Торренса «Домальовати фігури».

Мета: визначити рівень розуміння учнями важливості виконуваної роботи, прояву творчої активності, готовності до відкриття нових знань, гнучкості мислення, готовності до самостійної творчості.

Учням пропонувався аркуш паперу з недомальованими картинками. Необхідно було доповнити їх. Виконувати завдання, домальовуючи картинку, можна чим завгодно. Наприкінці роботи потрібно дати назву малюнку.

Аналіз та обробка результатів проводилася за чотирма показниками:

- оригінальність;
- якість;
- гнучкість;

- композиція.

Частотна оригінальність (оригінальність) обчислюється за тим, наскільки рідко зустрічається малюнок у даній групі випробовуваних. Наприклад, за малюнок сонця з кола у двох і більше випробовуваних ставиться 0 балів, якщо образ актуалізований тільки в одного випробовуваного в групі (жерло вулкана), ставиться 1 бал. Максимальна кількість балів – 6, мінімальна – 0.

Високий рівень – 5-6 балів. Середній рівень – 3-4 бали. Слабкий рівень – 1-2 бали.

Якісна оригінальність (якість) визначається таким чином:

- завдання не прийнято (фігура не використовується) – 0 балів;
- схематичний малюнок (без деталей) – 1 бал;
- схематичний малюнок (з деталями, спроба намалювати якогось персонажа) – 2 бали;
- намальований персонаж (Червона Шапочка, Буратіно тощо) – 3 бали;
- сюжетний малюнок (Червона Шапочка йде лісом) – 4 бали;
- задана фігура стає другорядною деталлю картини (куточок – кінчик олівця в руці художника, що малює картину) – 5 балів.

Максимальна кількість балів – 30. Типовий для молодших школярів показник – 10-15 балів (переважають схематичні малюнки та персонажі).

Високий рівень – 20-30 балів. Середній рівень – 10-19 балів. Слабкий рівень – 1-9 балів.

Гнучкість визначається шляхом віднесення малюнків до певної категорії предметів та явищ (частини тіла людини та тварин, природа, мистецтво, побут, абстрактні фігури) та підрахунку кількості переходів від однієї категорії до іншої. За кожен перехід ставиться 1 бал. Максимальна кількість балів – 5.

Високий рівень – 4-5 балів. Середній рівень – 2-3 бали. Слабкий рівень – 0-1 бал.

Композиційне рішення визначається таким чином:

- одиничний малюнок без включення його в композицію – 0 балів;

– задана фігура стає другорядною деталлю композиції - 1 бал.

За кожен домальовану фігуру до цілої композиції ставиться 1 бал.

Максимальна кількість балів – 5.

Високий рівень – 4-5 балів. Середній рівень – 2-3 бали. Слабкий рівень – 0-1 бал.

Аналіз проведеної методики (див. таблицю 2.1).

Таблиця 2.1

Співвідношення рівнів. Констатуючий експеримент

№	розділ	рівень		
		високий	середній	слабкий
1	оригінальність	0	0	30
2	якість	0	1	29
3	гнучкість	7	11	12
4	композиція	2	6	22

2. Бесіда. На завершення 1-го зрізу констатуючого експерименту було проведено фронтальну бесіду, спрямовану на виявлення у дітей здатності до творчої активності. Учням були поставлені наступні питання та отримані нижчеперелічені відповіді.

Питання 1: «Як Ви розумієте, що таке творча активність?».

Відповіді:

- «Це те, що ми творимо і активно в цьому беремо участь».
- «Це процес творчості».
- «Це, коли, наприклад, ми робимо роботу і думаємо про неї».
- «Творча активність, це, коли ми бачимо, як наша творчість рухається маленькими рухами. І ми повинні її розвивати».

Питання 2: «Як Ви розумієте, чому кожен з однієї деталі створив несхожі малюнки?».

Відповіді:

- «Ми всі різні».

- «Ми думаємо по-різному».
- «Хтось ходить на малювання».
- «У когось велика уява».
- «У мене в голові самі картинки спливають».

Питання 3: «Чи хтось створив зв'язок між своїми малюнками?».

Відповідь: Ні, але у двох хлопців було все в одній тематиці.

Як і передбачалося, рівень знань сильно варіювався. Багато хто мав найповерхневіші знання.

Далі, для того щоб дізнатися рівень знань кожного учня, їм було запропоновано назвати, які види аплікації вони знають. Ця робота була виконана письмово, що дозволило скласти деяке уявлення про кожного учасника експерименту.

Відповіді були найрізноманітнішими:

- «Аплікацію можна зробити з паперу»;
- «Аплікацію можна зробити зі шматків паперу»;
- «Буває аплікація з тканини та пластиліну»;
- «Може представляти собою картину» (малася на увазі, сюжетна композиція);
- «Вона буває опукла».

Дана робота була проведена для ознайомлення вчителя з рівнем підготовленості учнів до теми «Аплікація».

Аналіз проведеного 1-го зрізу констатуючого експерименту. В експерименті брало участь 22 особи:

Контрольна група складалася з 11 учнів, які факультативно займалися з іншим викладачем.

Експериментальна група складалася з 11 учнів, які факультативно займалися.

Констатуючий експеримент свідчить про протиріччя у сфері розвитку аплікаційних навичок та розвитку творчої активності учнів 2-го класу:

1. У прояві персонального підходу до виконання навчальних завдань.

2. У готовності до групового виконання виробів.
3. У готовності до самостійної творчості при виготовленні виробів.

Внаслідок реального рівня розвитку учнів, була сформована та розроблена програма, яка спрямована на розвиток творчої активності та розвитку апікаційних навичок учнів 2-го класу.

Організація художньої діяльності молодших школярів при виконанні робіт з апікації

У даному пункті розглядається дослідно-педагогічна частина дослідження. Саме вона включає в себе формуючий експеримент, який спрямований на активізацію творчої активності в процесі створення апікації. Для цього використовувалися розроблені системи методів та аналіз експериментального дослідження ефективності творчої та художньої діяльності при навчанні школярів 2 класу.

На цьому відрізку роботи, на етапі формуючого експерименту проводилася робота, за основу якої була покладена розроблена методична система, яка була спрямована на формування та активізацію творчої та художньої діяльності в процесі виконання робіт з апікації, отже, був проведений аналіз рівня творчої активності та також, порівняльний аналіз динаміки розвитку творчої активності в учнів експериментального та контрольного класів на заключному етапі формуючого експерименту.

У процесі формуючого експерименту вивчалася практична діяльність учнів 2 «А» класу комунального закладу «Харківський ліцей № 53 Харківської міської ради» на факультативних заняттях.

В експерименті почали брати участь: 22 особи

1. експериментальна група - 11 осіб.
2. контрольна група - 11 осіб.

У контрольній групі навчання будувалося з використанням традиційних методик. В експериментальній групі - ми використовували свою систему методів, що дозволяють, на наш погляд, найбільш ефективно формувати

конструкторські навички молодших школярів у процесі виконання проекту «Небо своїми руками».

Дослідження ґрунтувалося на:

1. педагогічних умовах розвитку конструкторських навичок молодших школярів на уроках технології під час створення проекту «Небо своїми руками»;
2. примірній програмі «Технологія» та державному освітньому стандарті початкової загальної освіти;
3. вимогах до результатів засвоєння основної освітньої програми: особистісних, метапредметних та предметних;
4. конкретних цілях, спрямованих на орієнтацію учнів на досягнення високих результатів у засвоєнні загальнотрудових, загальнокультурних, історичних, літературних та інших знань;
5. основних принципах дидактики, що дозволяють орієнтувати молодших школярів на різнобічний розвиток;
6. моделюванні особистісно орієнтованої, наступної, раціонально поєднуваної творчої та репродуктивної діяльності учнів, досконалішого комплексу прийомів впливу на них, спрямованої на підвищення творчої активності;
7. використанні інтегрованого підходу у навчанні молодших школярів основним умінням та навичкам художньої та творчої діяльності;
8. на необхідній напруженості процесу навчання, що забезпечується гнучкою, але постійною зміною форм спілкування: колективної, групової, індивідуальної.

2.2. Реалізація педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології під час створення проекту «Небо своїми руками»

Розвиток творчої активності учнів початкової школи є одним із важливих завдань сучасної освіти. Особливо ефективно це завдання реалізується на

уроках технології, де діти мають можливість діяти руками, фантазувати, створювати щось власне. Один із вдалих способів заохочення творчості – впровадження проєктів. Так, під час виконання проєкту «Небо своїми руками» учні працюють над створенням композиції, яка відображає їхнє уявлення про небо – із хмарами, сонцем, зорями, птахами тощо. Щоб цей процес дійсно сприяв розвитку творчості, педагог має створити відповідні умови.

Перш за все, важливо зацікавити дітей – показати їм красиві фото неба, коротке відео, запитати: «А яке небо ви бачили вранці?» або «Яке небо у вашій уяві?». Це викликає емоційний відгук і бажання створити щось подібне. Наступний крок – правильно організувати робочий простір: підготувати матеріали (папір, вату, клей, ножиці), інструменти, наочність. Варто також продумати інструкцію – що і як робити – але не обмежувати дітей шаблоном. Їм важливо дати свободу у виборі кольорів, форм, деталей.

Під час виконання проєкту педагог має підтримувати кожного учня: допомагати, якщо виникають труднощі, підказувати, запитувати про ідею. Наприклад: «А чому ти вирішив зробити таке сонце?», «А що буде на твоєму небі ще?». Такі питання допомагають дитині розвивати свою ідею далі. Корисно організовувати роботу в групах або парах – це сприяє спілкуванню, обміну думками, вмінню домовлятися і слухати одне одного.

Окремо варто згадати про зв'язок цього проєкту з іншими предметами. Наприклад, з природознавства діти знають, як змінюється небо залежно від погоди, з математики — вчать розміщувати деталі симетрично, а на уроках читання чи української мови можуть описати свою роботу словами або скласти маленьку історію про своє небо.

По завершенні роботи дуже важливо дати дітям можливість представити свій проєкт, розповісти, що саме вони зробили і чому. Це підвищує впевненість у собі, вчить висловлювати свої думки, аналізувати. Можна організувати міні-виставку в класі або запросити батьків на презентацію.

Крім того, такий проєкт формує в учнів не лише творчі вміння, а й охайність, послідовність, увагу до деталей. Вони вчать доводити справу до

кінця, бути акуратними, відповідальними. Особливо важливо – створити атмосферу, де дитина не боїться помилитися, де її ідея цінується, навіть якщо вона відрізняється від інших.

Таким чином, проєкт «Небо своїми руками» є чудовим прикладом того, як на уроках технології можна не тільки розвивати ручні вміння, а й стимулювати творчість, самостійність, мислення і комунікацію. Педагогічні умови – мотивація, підтримка, свобода вибору, цікаві матеріали та позитивна атмосфера – роблять цей процес справді цінним для дитини.

2.3. Експериментальна перевірка ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку творчої активності на уроках технології

Формуючий експеримент спрямований на реалізацію педагогічних умов підготовки дітей молодшого шкільного віку до активної творчої діяльності. На уроці були задіяні всі учні. Особлива увага приділялася тим, кому було складно активізувати творчу активність та уяву. Цим дітям потрібна була допомога, ставилися запитання і діти, у процесі знаходження відповіді самі справлялися з поставленим завданням.

Зміст уроку відбирався відповідно до вихідного рівня знань учнів та з поставленими цілями уроку. Раціональний розподіл часу дозволив зробити урок більш продуктивним. Усі етапи були опрацьовані та логічно пов'язані між собою. Це дозволило реалізувати освітні, розвиваючі та виховні завдання, та універсальні навчальні дії уроку.

Тема проєкту: «Небо своїми руками»

Мета проєкту: Розвиток творчої активності та інтересу до творчої діяльності через роботу з аплікацією.

Завдання:

1. Ознайомити дітей із сюжетно-тематичною аплікацією;
2. Вчити створювати вироби своїми руками;
3. Навчання методики рваної аплікації;

4. Формувати вміння та навички:

- формулювати питання, приймати рішення, доводити задумане до кінця;
- розвивати навички спілкування у спільній роботі та співробітництво;
- розвивати конструкторські навички, творчість, уяву, спостережливість, здатність фантазувати;
- розвивати дрібну моторику рук та здатність орієнтуватися у просторі.

Етапи проєктної діяльності

1. Попередня бесіда про сюжетно-тематичну аплікацію;
2. Бесіда про хмари та їх різні форми;
3. Навчання створювати різні форми за допомогою методики рваної аплікації шляхом складання з окремих складових елементів.
4. Підбиття підсумків індивідуальної та колективної роботи.

Урок №1. «Небо своїми руками»

Мета уроку: розвиток творчої активності та інтересу до творчої діяльності, використовуючи деталі неживої природи. Для цього використовувався прийом «оживлення», тобто надання об'єктам неживої природи здібностей та якостей живих істот.

На уроці були присутні 22 учні.

Обладнання: кольоровий папір, олівець, клей, презентація.

Примірний план проведення уроку:

1. Бесіда, спрямована на активізацію творчої активності.

Головною темою цієї бесіди є обговорення, як різними прийомами зробити аплікаційну композицію. Дітям пропонується подивитися на презентацію та висловити свої припущення про те, чому ж хмари іноді так схожі на різні предмети. Далі діти припускають, який вид аплікації буде задіяний.

2. Історія.

Обривна аплікація – один із найцікавіших видів аплікації. Суть у тому, щоб заповнити за принципом мозаїки відірваними шматочками з кольорового паперу всередині контуру зображення.

Ця техніка досить проста. Основа для аплікації має бути щільнішою, ніж той папір, з якого виконується об'єкт. У процесі обривання пальці необхідно розташовувати впритул один до одного, з двох сторін від намальованої лінії.

3. Робота над виробом.

На початку уроку було створено емоційну атмосферу, яка допомогла у подальшій роботі на уроці. На дошці була показана презентація за віршем В.В. Маяковського «Хмаркині штучки» (презентація розміщена на дисковому носії).

Пливли по небу хмарки. Хмарок – чотири штучки: від першої до третьої – люди; четверта була верблюдик.

До них, цікавістю обійнята, по дорозі пристала п'ята, від неї в небі синьому лоні розбіглися за слоником слоник. І, не знаю, сполохала шоста чи, хмарки взяли все – і розтанули.

І слідом за ними, женучись і пожираючи, сонце погналося – жовтий жираф.

З учнями було проведено бесіду щодо цього вірша, в ході якої ми зіткнулися з проблемною ситуацією, як вірш стосується безпосередньо роботи з аплікацією.

Діти відразу ж знайшли вихід із ситуації, вирішивши зробити хмаринки своїми руками. Ми дізналися, що хмаринки можуть мати абсолютно різні форми. Далі ми з'ясували, з чого можуть бути зроблені хмаринки. Протягом уроку були використані вправи на творчу активність та уяву, такі як: «придумай назву хмаринці», «друдли».

У процесі виготовлення виробу всі учні намагалися працювати акуратно. Але були такі, хто не хотів нічого придумувати, поспішав і працював неакуратно. Серед них: Коля І, Діма З, Поліна А. Ці учні працювали неакуратно, постійно відволікалися і відволікали сусіда, не хотіли працювати

на уроці, не проявляли творчої активності. В цілому всі з роботою впоралися і закінчили її вчасно.

Учнів, у яких нічого не вийшло, не було. Основна частина класу отримала оцінку «добре».

Критерії оцінювання:

- оригінальність (цей показник характеризує здатність висувати ідеї, що відрізняються від очевидних, загальновідомих, загальноприйнятих, банальних або твердо встановлених);

- креативність (це здатність реагувати на необхідність у нових підходах і нових продуктах);

- акуратність (риса особистості, що виражається в любові до порядку, у старанності, точності та ретельності в справах, а також у зовнішній охайності);

- підбір колірних поєднань (індивідуальний підбір колірного рішення, який гармонійно вписується в композицію);

- правильність виконання роботи (без використання сторонніх інструментів)

Наприкінці уроку була проведена виставка всіх робіт. Всі роботи помістилися на полотно синього кольору (інші фотографії поміщені в додаток «проект №1»). Діти самі висловлювали свою думку, як розташовувати свої хмаринки в просторі. Кожна група була нагороджена сертифікатом, що підтверджує, що творча активність була проявлена безпосередньо під час виконання роботи.

Тема проекту: «Весняна пора» Урок №2 «Весняна пора»

Мета проекту: Розвиток творчої активності та інтересу до творчої діяльності через роботу з аплікацією.

Завдання:

1. Вчити створювати вироби своїми руками;
2. Навчання методики рваної аплікації;
3. Навчання дітей створювати об'ємну аплікацію
4. Формувати вміння та навички:

- формулювати питання, приймати рішення, доводити задумане до кінця;
- розвивати навички спілкування в спільній роботі та співпраці;
- розвивати конструкторські навички, творчість, уяву, спостережливість, здатність фантазувати;
- розвивати дрібну моторику рук та здатність орієнтуватися в просторі.

Етапи проєктної діяльності:

1. Попередня бесіда про сюжетно-тематичну аплікацію;
2. Бесіда про навколишнє середовище та настання весни;
3. Навчання створювати різні форми за допомогою методики рваної аплікації шляхом збирання з окремих складових елементів;
4. Навчання створювати об'ємну аплікацію;
4. Підбиття підсумків індивідуальної та колективної роботи.

Обладнання: кольоровий папір, олівець, клей, презентація. Приблизний план проведення уроку:

Головною темою даної бесіди є опитування методів, які застосовувалися на минулому уроці або як різними прийомами зробити аплікаційну композицію та ввести новий метод. Дітям пропонується згадати з уроків навколишнього світу та висловити свою думку щодо настання весни та що вона передбачає. Далі, діти припускають, який вид аплікації буде задіяний.

Історія.

Створюючи об'ємну аплікацію, візуально отримуємо картину великого розміру. Це виглядає красиво, незвично і виграшно! А вже створити таку красу своїми руками буде до душі будь-кому! Тому, об'ємна аплікація з паперу стане для вас захоплюючим заняттям. Характерної опуклості в об'ємній аплікації досягають різними способами. Можна використовувати паперові листочки, складені гармошкою кілька разів, можна використовувати двосторонній скотч. Об'єм можна забезпечити, згорнувши папір у трубочки, наклеюючи надрізаний папір шарами. Ми будемо видавлювати папір і наклеювати його за краї.

3. Робота над виробом.

На початку уроку була створена емоційна атмосфера, яка допомогла в подальшій роботі на уроці.

З учнями була проведена бесіда про те, які ж явища відбуваються з настанням весни. Хто прокидається від сну, які комахи, рослини. Пропонувалося допомогти нашому полю придбати нових «гостей». Виникла навіть проблемна ситуація, щодо розміру їхнього виробу, але діти з моєї підказки швидко її вирішили. Протягом уроку були використані вправи на творчу активність та уяву, такі як: «придумай назву своєму жуку (рослині)», «розмісти свій виріб сам».

Була проведена індивідуальна робота, протягом якої кожен учень сам зробив свій «живий» виріб, проявляючи творчу активність та уяву.

Тема проєкту: «Весняний букет для мами» Урок №3 «Весняний букет для мами!»

Мета проєкту: Розвиток творчої активності та інтересу до творчої діяльності через роботу з аплікацією з різних матеріалів. Розвивати дрібну моторику, окомір, пам'ять, уяву, мислення, кругозір; збагачувати словниковий запас.

Завдання:

1. Вчити створювати вироби своїми руками;
2. Навчання методики обрізної аплікації;
3. Навчання дітей створювати об'ємну аплікацію;
4. Формувати вміння та навички:
 - формулювати питання, приймати рішення, доводити задумане до кінця;
 - розвивати навички спілкування у спільній роботі та співпраці;
 - розвивати конструкторські навички, творчість, уяву, спостережливість, здатність фантазувати;
 - розвивати дрібну моторику рук та здатність орієнтуватися у просторі.

Етапи проєктної діяльності

1. Попередня бесіда про сюжетно-тематичну аплікацію;
2. Бесіда про навколишнє середовище та настання весни;
3. Навчання створювати різні форми за допомогою методики обрізної аплікації шляхом складання з окремих складових елементів;
4. Навчання роботи з небезпечними предметами;
5. Підбиття підсумків індивідуальної та колективної роботи.

Обладнання: губка для посуду, кольоровий папір, ножиці, диск.

Приблизний план проведення уроку:

На уроці було 20 учнів.

1. Бесіда, спрямована на активізацію творчої активності.

Головною темою даної бесіди є обговорення, як різними прийомами зробити аплікаційну композицію з даних матеріалів. Дітям пропонується висловити свої припущення про те, як же за допомогою цих предметів можна створити щось незвичайне та різноманітне. Далі, діти припускають, який вид аплікації буде задіяний. Перед роботою я провела інструктаж, як правильно і в якій послідовності варто було б виконувати даний виріб, зберігаючи при цьому безпеку кожного учня.

2. Робота над виробом.

На початку уроку була створена емоційна атмосфера, яка допомогла в подальшій роботі на уроці.

Для продуктивної роботи зачитується вірш Тетяни Волгіної «Настає мамине свято»

Настає мамине свято, Настає жіночий день.

Знаю: любить мама дуже Троянди, маки і бузок.

Тільки в березні немає бузку, Троянд і маків не дістати...

Адже можна на листочку Всі квіти намалювати!

Приколю картинку цю Я над маминим столом, Вранці маму дорогу
Обійму

І розцілую,

І привітаю з Жіночим днем!

З учнями була проведена бесіда про даний вірш, в ході якої з'ясувалося, що необов'язково дарувати мамі живі квіти, а можна

створити їх власними руками. Цей букет не зів'яне і буде радувати маму навіть через довгі роки.

Була проведена індивідуальна робота, в ході якої кожен учень сам робив свій букет, задіюючи при цьому творчу активність та уяву.

У процесі роботи та виготовлення виробу учні намагалися працювати акуратно та ретельно. Але були такі, хто не хотів працювати над своїм подарунком, поспішав, крутився і працював неакуратно. Серед них: Тимофій Д, Ольга О. Ці учні не хотіли працювати на уроці, не проявляли творчу активність та уяву. В цілому всі з роботою впоралися і закінчили її вчасно.

Учнів, у яких нічого не вийшло, не було. Основна частина класу отримала оцінку «відмінно».

Критерії оцінювання:

- оригінальність;
- креативність;
- акуратність;
- підбір колірних поєднань;
- правильність виконання роботи

Наприкінці уроку була проведена виставка всіх робіт. Кожен учень захистив свою роботу, вніс окремий коментар щодо робіт інших. Робота на уроці була продуктивною, трохи гамірною, але всі діти зосереджено виконали свій проєкт. Діти похвалили та оцінили роботу своїх однокласників, похвалили за старання. Сприятливий настрій був створений на весь залишок дня, тому що кожен учень хотів прийти додому і порадувати маму.

Тема проєкту: Світ у «кришечках»

Урок «№ 4» «Творчість з пляшковими кришками»

Мета проєкту: Розвиток творчої активності та уяви через роботу з аплікацією з пляшкових кришечок. Розвивати дрібну моторику, окомір, уяву, мислення, кругозір.

Завдання:

1. Вчити створювати вироби своїми руками;
2. Навчання методики композиційної аплікації;
3. Навчання дітей створювати об'ємну аплікацію;
4. Формувати вміння та навички:
 - формулювати питання, приймати рішення, доводити задумане до кінця;
 - розвивати навички спілкування у спільній роботі та співпраці;
 - розвивати конструкторські навички, творчість, уяву, спостережливість, здатність фантазувати;
 - розвивати дрібну моторику рук та здатність орієнтуватися у просторі.

Етапи проєктної діяльності

1. Попередня бесіда про сюжетно-тематичну аплікацію;
2. Бесіда про навколишнє середовище, настання весни, тварин та комах.
3. Навчання створювати різні форми за допомогою методики обрізної аплікації шляхом складання з окремих складових елементів;
4. Підбиття підсумків індивідуальної та колективної роботи.

Обладнання: кришки з-під пляшок, папір, олівці, гуглі-очі, клей.

Приблизний план проведення уроку:

Було 11 осіб.

1. Бесіда, спрямована на активізацію творчої активності.

Темою даної бесіди є обговорення, як різними прийомами зробити аплікаційну композицію з даних матеріалів. Дітям пропонується висловити свої припущення про те, як за допомогою кришечок та кольорового паперу можна створити щось незвичайне та різноманітне.

2. Історія пластику.

Пластик, або пластмаса, - це особливий матеріал, створений з хімічних сполук - полімерів. Перша пластмаса була отримана англійським металургом та винахідником Олександром Парксом у 1855 році. Деякі види пластмаси мають надзвичайні властивості. Є пластмаси міцніші за сталь, є пластмаси, які сильно нагрівають і роблять з них капрон. Всі види пластмаси не бояться вологи, не іржавіють, не гниють, тому часто пластмаса замінює дерево, метал, скло. І всі ці властивості людина дізналася, вивчаючи їх, є така наука - хімія, яка вивчає властивості різних матеріалів.

3. Факти.

Багато різних виробів з пробок від пластикових пляшок приваблюють багатьох власників заміських ділянок. Майстри з народу створюють дивовижні та різноманітні речі, але вказують на те, що матеріал хоч і дешевий, але збирати його довго та ретельно. Але, коли пробок набирається достатньо, умільці творять справжні шедеври.

4. Робота над виробом.

Прочитавши факти про виготовлення яскравих образів з простих кришечок з-під пляшки, діти здивувалися, адже з цим матеріалом вони ще не працювали. Перед роботою я провела інструктаж, як правильно і в якій послідовності варто було б виконувати даний виріб, зберігаючи при цьому безпеку кожного учня.

Дітям, перед початком роботи, пропонувалося висловити свою думку щодо ідеї. Вони обговорювали ідеї в колективному діалозі, а я допомагала вирішувати деякі виникаючі питання.

Була проведена індивідуальна робота, протягом якої кожен учень сам робив свій виріб, проявляючи творчу активність та уяву.

У процесі виготовлення виробу всі учні намагалися працювати акуратно. Не відволікати один одного. І так були захоплені роботою, що була створена атмосфера активної роботи. Не було таких, кого б це не зацікавило. В цілому всі з роботою впоралися дуже добре і закінчили її вчасно. Учні, у яких нічого

не вийшло, не було. Основна частина класу отримала оцінку «відмінно».

Критерії оцінювання:

- оригінальність;
- креативність;
- акуратність;
- підбір колірних поєднань;
- правильність виконання роботи.

Наприкінці уроку була проведена виставка всіх робіт. Всі роботи помістилися на стенд з творчими роботами та успіхами. Діти висловлювали свою думку щодо організації уроку, сказали, що все пройшло дуже продуктивно і що вони обов'язково виконають подібну роботу вдома і подарують близьким. Кожен учень був задоволений своєю роботою та роботою свого однокласника. Творча активність була проявлена безпосередньо при виконанні роботи.

Проект «Лабіринт»

Урок № 5 «Створи свій лабіринт»

Мета проекту: Розвиток творчої активності, уяви та мисленнєвої операції через роботу з аплікацією з пластикових трубочок. Розвивати дрібну моторику, окомір, уяву, мислення, кругозір.

Завдання:

1. Навчити створювати вироби своїми руками;
2. Навчання методики декоративної аплікації;
3. Навчання дітей створювати об'ємну аплікацію;
4. Формувати вміння та навички:
 - формулювати питання, приймати рішення, доводити задумане до кінця;
 - розвивати навички спілкування у спільній роботі та співпраці;
 - розвивати конструкторські навички, творчість, уяву, спостережливість, здатність фантазувати;

– розвивати дрібну моторику рук та здатність орієнтуватися у просторі.

Етапи проєктної діяльності

1. Попередня бесіда про декоративну аплікацію;
2. Бесіда про види лабіринтів (які діти знають лабіринти, чи бували вони там);
3. Навчання створювати різні форми, створити умови для мисленнєвої операції;
4. Підбиття підсумків індивідуальної та колективної роботи.

Обладнання: кришка від коробки, клей, різнокольорові трубочки від коктейлю, кулька, ножиці

Приблизний план проведення уроку:

Була присутня 11 осіб.

1. Бесіда, спрямована на активізацію творчої активності.

Темою даної бесіди є обговорення, як різними прийомами зробити декоративну аплікаційну композицію з даних матеріалів. Дітям пропонується висловити свої припущення про те, як за допомогою трубочок можна придумати та створити свій ігровий лабіринт.

2. Історія лабіринту.

Лабіринт – це справжній Міф, це розповідь про героїв та події, які історична наука не визнає реальними, але розглядає як символи.

Міф про Лабіринт – один з найдавніших, і він схожий на міфи всіх давніх цивілізацій, що говорять, що лабіринт – це важкопрохідний і неясний шлях, на складних і звивистих стежках якого не дивно загубитися. Іноді в сюжет цього міфу вплітається розповідь про незвичайну людину, про героя або міфічного персонажа, який долає лабіринт і знаходить ключ до розв'язання загадки, що постала перед ним у формі шляху.

3. Робота над виробом.

Коли я прочитала історію про лабіринт, діти дуже зацікавилися, як же все відбуватиметься. Коли було сказано, що потрібно буде придумати лабіринт

самим, то діти були в дикому захваті. Вони почали кричати «ура» і відразу приступили до роботи. Але перед цим було проведено інструктаж з техніки безпеки.

Діти були настільки захоплені, що на уроці була тиша. Захоплення такого виду роботи вплинуло на їхню творчу активність, допомогло розкрити уяву та мисленнєві операції.

У процесі виготовлення виробу всі учні намагалися працювати акуратно. Не відволікати один одного. І так були захоплені роботою, що була створена атмосфера активної роботи. Не було таких, кого б це не зацікавило. Загалом усі з роботою впоралися дуже добре і закінчили її вчасно.

Саме час запускати кульку і намагатися провести її з одного кінця лабіринту в інший на швидкість.

Правила: можна лише нахилити коробку в різні боки.

Учнів, у яких нічого не вийшло, не було. Основна частина класу отримала оцінку «відмінно».

Критерії оцінювання:

- оригінальність;
- креативність;
- акуратність;
- підбір колірних поєднань;
- правильність виконання роботи

Наприкінці уроку було проведено виставку всіх робіт. Усі роботи помістилися на стенд з творчими роботами та успіхами. Діти висловлювали свою думку щодо організації уроку, сказали, що все пройшло дуже продуктивно. Кожен учень був задоволений своєю роботою та роботою свого однокласника. А потім було проведено конкурс. Усі помінялися роботами та спробували пройти лабіринт свого однокласника. Найшвидшим було надано сертифікат за трудомістке побудування лабіринту. Творча активність була виявлена безпосередньо під час виконання роботи.

Контрольний аналіз результатів розвитку творчого потенціалу молодших школярів при виконанні аплікаційних робіт.

Для виявлення результативності проведеної роботи в ході формувального експерименту були запропоновані ті ж методики, які використовувалися при 1 зрізі:

1. Методика Торренса «Домальювати фігури».

Мета: визначити рівень розуміння учнями важливості виконуваної роботи, прояву творчої активності, готовності до відкриття нових знань, гнучкості мислення, готовності до самостійної творчості.

Учням пропонувався аркуш паперу з недомальованими картинками. Необхідно було доповнити їх. Виконувати завдання, домальовуючи картинку, можна чим завгодно. Наприкінці роботи потрібно дати назву малюнку.

Дане завдання для дітей формулюється як «Чарівний ліс». Тобто деталі потрібно домальювати до цілісної композиції «Чарівний ліс».

До цього завдання діти підійшли з ще більш креативним підходом. Зараз їхнім фантазіям та творчій активності не заважали жодні рамки. За рахунок того, що діти були до цього ознайомлені з цією методикою, то вони швидко приступили до роботи та показали продуктивні результати.

Можна виявити за таблицею 2.2, що продуктивність у середньому підвищилася.

Таблиця 2.2

Співвідношення рівнів: констатувальний та контрольний експерименти

№	розділ	рівень					
		високий		середній		слабкий	
		Конс	Контр	Конс	Контр	Конс	Контр
1	оригінальність	0	0	0	0	30	29
2	якість	0	0	1	3	29	27
3	гнучкість	7	14	11	8	12	8
4	композиція	2	9	6	13	22	8

Слід зазначити, що за період проходження практики підвищилася продуктивність класу в цілому. Тому що слід включати в урок новітні методи, підходи та технології. Це суттєво підвищить якість освіти.

2. Бесіда

Наприкінці 1-го зрізу контрольного експерименту ми змогли виявити здатність до творчої активності молодшого школяра. Проводилася фронтальна бесіда. Питання ставилися ті ж самі, що й на констатуючому етапі.

Питання 1: «Ви розумієте, що таке творча активність?» В принципі, їхні відповіді не змінилися.

Відповіді:

- «Це те, що ми творимо і активно в цьому беремо участь»;
- «Це процес творчості»
- «Це, коли, наприклад, ми робимо роботу і думаємо про неї» тощо.

А ось рівень знань підвищився.

Питання 2: «Діти, які види аплікації Ви знаєте?»

Відповіді:

- «Аплікація буває декоративна»;
- «Аплікація – мозаїка»;
- «Буває аплікація предметна»
- «Може представляти собою картину» (малася на увазі, сюжетна композиція)
- «Вона буває тематична»

Порівнюючи роботи учнів експериментального та контрольного класів. При контрольному тестуванні, нам довелося відзначити, що діти контрольного класу більш активно поставилися до виконання сюжетної картини. У процесі більш детального аналізу отриманих малюнків було виявлено, що однією з головних причин творчої активності учнів контрольного класу є набутий рівень знань, умінь і навичок, і великий запас образних уявлень, їх естетичне багатство. Тому й малюнки характеризуються повнотою художніх втілень. Знання ремесла мистецтва, вміння грамотно виконувати свої малюнки, поза

здатністю виходу не адекватне задуму образне уявлення, ще не представляє можливість створення художнього образу. Лише чуттєвий досвід, зведений на рівень художніх уявлень, відіграє вирішальну роль в успішному формуванні художнього образу. Який є наочним і доступним для сприйняття і повинен уособлювати чуттєвість, який впливає на почуття школяра.

Тому, потрібно давати молодшому школяреві свободу творчості, давати можливість ставити і представляти життєві ситуації і ставити художні експерименти. Не потрібно обмежувати їх і вганяти в рамки, потрібно дати волю фантазії, адже кожна людина унікальна і здатна творити і створювати нові проекти.

З аналізу проведеного експерименту можна зробити наступні висновки:

1. формуючий експеримент дійсно підвищив рівень розвитку конструкторських умінь і навичок, а також творчої активності в експериментальному класі, тоді як у контрольному класі результати практично не змінилися;

2. суттєві зміни в розвитку конструкторських умінь і навичок, а також творчої активності дітей експериментального класу доводять доцільність проведення уроків різних прийомів проведення аплікації, не тільки з метою навчити дітей молодшого шкільного віку необхідним умінням і навичкам, а й з метою розвитку творчості та творчих здібностей.

Висновки до розділу 2

У процесі проведення практичного дослідження було здійснено поетапну реалізацію експерименту, спрямованого на розвиток творчої активності молодших школярів засобами аплікації на уроках технології. Результати дають підстави для таких висновків:

Констатувальний етап дослідження показав, що більшість учнів мають середній або низький рівень сформованості аплікаційних навичок, що

супроводжується недостатнім рівнем прояву творчої ініціативи, самостійності та здатності до креативного мислення в навчальній діяльності.

На формувальному етапі дослідження було впроваджено низку педагогічних умов, спрямованих на розвиток творчої активності учнів, а саме:

- систематичне використання аплікаційних завдань творчого та проєктного характеру;
- залучення дітей до створення індивідуальних і колективних композицій;
- створення позитивної емоційної атмосфери та підтримка ініціативності;
- активне використання проєктної діяльності (на прикладі проєкту «Небо своїми руками»), що поєднує пізнавальні, образотворчі та практичні компоненти.

Підсумковий аналіз результатів дослідження підтвердив ефективність запропонованих педагогічних умов: у значної частини учнів зафіксовано підвищення рівня творчої активності, зростання самостійності у виборі матеріалів та композиційних рішень, а також збагачення уявлень про способи художньо-трудового вираження.

В учнів експериментального класу спостерігалася позитивна динаміка в розвитку таких якостей, як увага, фантазія, ініціативність, акуратність, емоційна включеність у навчальний процес. Порівняльні результати з контрольним класом підтверджують, що аплікаційна діяльність, організована за визначеними педагогічними умовами, має виражений розвивальний потенціал.

Отже, результати експерименту доводять, що цілеспрямоване використання аплікації на уроках технології є ефективним засобом розвитку творчої активності молодших школярів за умови методично обґрунтованого педагогічного супроводу.

ВИСНОВКИ

Вивчивши літературу за темою випускної кваліфікаційної роботи, ми з'ясували, що в педагогіці під методом проекту розуміється сукупність прийомів, операцій, які допомагають опанувати певну область практичних або теоретичних знань у тій чи іншій діяльності. Тому якщо ми говоримо про метод проектів, то маємо на увазі спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка повинна вирішитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим чином.

Сучасно звучать і сьогодні слова, сказані в 1925 році С. Тюрберт:

«Метод проектів – це остання ланка в розвитку педагогічних ідей від школи-навчання, з нерухомим сидінням за партою, зубрячкою і мертвечиною, школи приборкання дитячої життєрадісності, постачальниці «оболванених» людей, за висловом Л.М. Толстого, – солдатів і слухняних чиновників, – до вільної школи життя і дій – необхідної приналежності індустріальної держави... Словом, вся шкільна процедура підлягає докорінній перебудові, її серцевиною є вже не пасивне засвоєння знань і навіть не живий самостійний експеримент, але акт свідомого цілепокладання і жива діяльність у досягненні намічених цілей».

Ці слова ми підтвердили на практиці, довівши, що навчальний проект є ефективним методом формування усвідомлених уявлень про аплікацію, він сприяє пізнавальній та творчій активності дітей та розвитку інтересу до праці.

Тема, взята нами для дослідження, дійсно актуальна, оскільки існує в сучасній методиці проблема розвитку творчої активності у дітей молодшого шкільного віку за допомогою аплікації. Вирішення даної проблеми було досягнуто частково, оскільки це дуже обширна тема і всебічно, глибоко, докладно розглянути психолого-педагогічну проблему просто не було можливості, в нашій роботі тільки намічений шлях досягнення позначеного результату.

Вивчивши теоретичні основи розвитку творчої активності у дітей молодшого шкільного віку, за допомогою апікації та провівши дослідно-експериментальну роботу, ми переконалися, що молодших школярів можна і потрібно навчати даному виду діяльності. Навчання повинно носити розвиваючий і виховний характер.

Розвиток творчої активності в процесі освоєння дітьми апікації відбувався за спеціально розробленою системою, і це допомогло частково вирішити поставлені завдання та отримати високі результати. Проведені серії занять дозволили підвести дітей до виконання завдань і довели необхідність подібної роботи.

Поставлена нами проблема вимагає тривалої цілеспрямованої роботи. Пізнавальні завдання повинні включати в себе всю систему пізнавальних дій і операцій, починаючи від дій, пов'язаних з сприйняттям, осмисленням, запам'ятовуванням, і закінчуючи операціями логічного і творчого мислення.

Тому освіта на сучасному етапі має нову концепцію: особистість повинна сама себе формувати і проявляти, з цим пов'язана і нова парадигма освіти. У зміст терміна «особистісно-орієнтоване виховання» вкладається різний сенс: одні вчені бачать у ньому реалізацію індивідуального підходу в навчанні, через організацію і пред'явлення навчального матеріалу різного рівня труднощі, інші намагаються враховувати досвід людини, її уявлення і пропонують досліджувати цей досвід.

Змінилися пріоритети в освіті. У центрі уваги стала людина, формування її в гармонії з природою, навколишнім світом і самим собою. Реалізація принципу гуманізму розглядається як умова вільної самореалізації особистості, як здійснення співпраці, співтворчості педагога і дитини.

Підводячи підсумки виконаної роботи можна зробити наступні висновки:

– гіпотеза дослідження підтвердилася, уроки сприяли розвитку творчості у дітей молодшого шкільного віку (2 клас);

– пошук самостійного вирішення завдань на початку формуючого експерименту викликав труднощі, особливо у дітей зі слабо розвиненою уявою і фантазією. Але в процесі тренування і розвитку уявлень, які збагачували дітей, труднощі зменшувалися і зникли взагалі;

– майже у всіх дітей відбулися суттєві особистісні зміни: діти стали більш активні, ініціативні, здатні до прийняття самостійних рішень; з'явилася більша впевненість у собі, у своїх можливостях; сформувалася звичка самовираження, взаємодопомоги, використовуючи прийом «Навчися сам – навчи іншого»;

– розвиток творчої уяви позитивно впливає не тільки на творчість дітей у процесі конструктивної діяльності, а й в образотворчій, ігровій тощо. діяльності, тобто впливає на всебічний розвиток дітей;

– значну роль у розвитку творчості дітей відіграють дорослі (педагоги, батьки) та їхнє ставлення до цієї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюшенко В. Л. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання / В. Л. Артюшенко // Технологічна освіта: проблема, інновації, перспективи: матеріали міжвузівської науково-практичної вебконференції (м. Лисичанськ, 18 березня 2014 р.). - Лисичанськ: ТОВ «Лисичанська друкарня», 2014. - С. 7-9
2. Артюшенко, Ю. Технічна творчість учнів / Ю. Артюшенко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 11/12. - С. 14-15
3. Асеева, М. Творчий вчитель - це творчі учні / М. Асеева // Початкова школа. - 2015. - № 12. - С. 32-35
4. Балій-Харченко Л. Розвиток творчих здібностей учнів / Л. БалійХарченко // Початкова освіта. - 2009. - Січень, № 3. - С. 3-12
5. Барабан Л. В. Формування творчих здібностей молодших учнів через проведення колективних творчих справ / Л. В. Барабан // Освіта та розвиток обдарованої особистості: науково-методичний журнал. - 2016. - № 9. - С. 71- 73
6. Береза І. А. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів у навчальному процесі / І. А. Береза // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук, пр. -2013. -Вип. 2. - С. 7-11
7. Біла І. Феномен дитячої творчості / І. Біла //Дошкільне виховання. - 2011. - № 1. - С. 7- 11
8. Бірюков М. Творча майстерня в школі та вдома/ М. Бірюков // Початкова освіта. - 2009. - Жовтень, № 38. - С. 20-22
9. Блінчук Н. В. Створення сприятливих умов для розвитку творчих здібностей учнів початкових класів / Н. В. Блінчук // Обдарована дитина : науково-практичний освітньо-популярний журнал. - 2012. - № 9. - С. 6-12
10. Бобко А. Від навчальних занять із трудового навчання до творчості / А. Бобко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2014. - № 2. - С. 10.

11. Бондаренко Г. Формування творчої особистості школяра: з педагогічної 71 спадщини В. О. Сухомлинського / Г. Бондаренко // Початкова освіта. - 2013. - Жовтень, № 38/39. - С. 17-24
12. Бурдун В. В. Творчі завдання, як чинник розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання / В. В. Бурдун, Ю. Л. Артюшенко //Трудова підготовка в рідній школі. - 2016. - №1.-С. 15-17
13. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посіб. для студ. вузів / М. Й. Варій. - Київ : ЦУЛ, 2008. - 592 с.
14. Вікова психологія / за ред. Г.С.Костюка. - К., 1976. - С. 51–52
15. Вознюк Л. Урок творчості і фантазії / Л. Вознюк // Початкова школа. - 2014. - № 1. - С. 34-36
16. Вольтовська Н. Й. Розвиток здібностей учнів початкових класів до конструювання в процесі навчання / Н. Й. Вольтовська ; М-во освіти УРСР, НДІ педагогіки. - Київ : Рад. шк., 1969. -109 с.
17. Гавриш М. Творчість на кожному уроці / М. Гавриш // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 4. - С. 54-58
18. Галів М. Д. "Актуальність-неактуальність" вивчення творчості А.С. Макаренка / М. Д. Галів // Педагогіка і психологія. - 2010. - № 4. - С. 40-51
Герник, Ж. Радість пізнання і творчості / Ж. Герник // Дошкільне виховання. - 2006. - № 2. - С. 22-23
19. Гільберг Т. Г. Педагог, що вчить своїх вихованців творчості /Т. Г. Гільберг//Географія та економіка в рідній школі. - 2017. - № 3. - С. 31
20. Гірний О. І. Проблеми творчості у навчанні / О. І. Гірний , М. М. Савчин // Педагогіка і психологія. -2014.-№ 1.-С. 51-56
21. Гончаренко В. Готовність до роботи / В. Гончаренко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2014. - № 10. - С. 11-13
22. Груша О. Творчі здібності учнів / О. Груша // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 3. - С. 28-29 72

23. Датчук, Н. Виховання креативності: нові методи та зміст / Н. Датчук // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2012. - № 3. - С. 26-31
24. Дегтяр В. Пізнавальна діяльність учнів / В. Дегтяр // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2011. - № 4. - С. 43-45
25. Демченко І. Творчий розвиток молодших школярів засобами образотворчого мистецтва / І. Демченко // Рідна школа. - 2002. - № 6. - С. 62-64
26. Дробчак, Я. Дидактичні ігри на уроках трудового навчання / Я. Дробчак // Початкова школа. - 2009. - № 3. - С. 46-48
27. Дробчак Я. Листівки-саморобки як засіб розвитку творчості [Текст] / Я. Дробчак // Початкова школа. - 2006. - № 3. - С. 25-26.
28. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початкових класах / Я. Дробчак // Початкова школа. - 2010. - № 2. - С. 44-46
29. Єніна Л. Комплексні та підсумкові заняття для розвитку творчих здібностей дітей різних вікових груп / Л. Єніна // Палітра педагога. - 2001. - № 3, - С. 29-31
30. Єніна Л. Розвиток творчих здібностей дітей / Л. Єніна // Палітра педагога. - 2002. - № 1. - С. 10-13
31. Заброцький М. М. Психологія особистості: навч. посіб. для вузів / М. М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина. - К. : Освіта України, 2009. - 364с
32. Зінченко Н. Дитина... як краще її зрозуміти? : тренінг для батьків / Н. Зінченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2011. - № 6. - С. 78-79
33. Ігнатенко Г. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до викладання предмету "трудового навчання" / Г. В. Ігнатенко // Наукові 73 записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. - 2010. - Вип. 30. - С. 328-331

34. Ілляшенко Т. Чому їм важко вчитися? Діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів. / Т. Ілляшенко - К.: Початкова школа, 2003. - 128 с
35. Калініченко Н. В.О.Сухомлинський про роль естетичної творчості у становленні особистості / Н. Калініченко // Початкова школа. - 2008. - № 9. - С. 15-16
36. Калошин В. Ф. Особливості розвитку творчості учнів [Текст] / В. Ф. Калошин // Педагогічна майстерня : Науково-методичний журнал. - 2014. - 40. № 4. - С. 40-47
37. Каменева Л. Розвиток творчих здібностей учнів / Л. Каменева // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 1. - С. 35-39
38. Кельнер С. С. Шляхи розвитку творчих здібностей учнів / С. С. Кельнер // Завучу. Усе для роботи : науково-методичний журнал. - 2015. - №15/16. - С. 38-55
39. Коломієць О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до розвитку творчих здібностей молодших школярів / О. Коломієць // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. / голов, ред. Р. С. Гуревич. - Вінниця, 2012. - Вип. 3. - С. 233-235
40. Конашук Г. М. Розвиток творчих здібностей молодших школярів / Г. М. Конашук // Обдарована дитина : науково-практичний освітньопопулярний журнал. - 2012. - № 3. - С. 23-27
41. Коннов О. Ф. Навичка творчості й естетичне виховання / О. Ф. Коннов // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. - 2016. - № 1. - С. 119-121 74
42. Копець Л. В. Психологія особистості: навч. посіб. для студ. вузов / Л. В. Копець; Нац. ун-т "Києво- Могиллянська Академія". - К. : КиєвоМогиллянська академія, 2007. - 460 с.
43. Коріна Л. Активізація творчої діяльності учнів / Л. Коріна // Директор школи. - 2013. - Березень, № 6. - С. 9-12

44. Корнійчук О. Д. Уроки праці в другому класі / метод, посіб. для вчителів. - Київ : Рад. шк., 1971. - 136 с. 49. Котляр В. Педагогіка дитячої художньої творчості / В. Котляр // Дитячий садок. Мистецтво. - 2014. - № 8. - С. 15-18 50. Кузнецова Н. Творчі завдання та ігри / Н. Кузнецова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 1. - С. 54-55
45. Кузьменко Ю. В. Формування культури праці учнів у трудовій підготовці: навч. посіб. / Ю. В. Кузьменко ; за ред. Н. В. Слюсаренко. - Херсон: РІПО, 2008. -160 с.
46. Кулібаба, Ю. Ю. Творчі завдання як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках музичного мистецтва / Ю. Ю. Кулібаба // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. / голов, ред. Р. С. Гуревич. - Вінниця, 2012. - Вип. 3. - С. 241-243
47. Кульчицька О. І. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей / О.І. Кульчицька// Обдарована дитина. - 2007. - № 1. - С. 42-44
48. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А. Н. Леонтьев – М.: Политиздат, 1975. – 304 с
49. Ліскова Л. Розвиток творчих здібностей учнів / Л. Ліскова // Початкова освіта. - 2013. - Вересень, № 36. - С. 19-20
50. Ліфарєва Н. В. Психологія особистості: навч. посіб. для студ. вузов / Н. В. Ліфарєва. - Київ : Центр навчальної літератури, 2003. - 240 с.
51. Логвін Г. В. Навчитися творчості / Г.В. Логвін // Виховна робота в школі. - 2010. - № 11. - С. 36-38
52. Лопатнєва, Т. Як виховувати творчу особистість / Т. Лопатнєва // Початкова школа. - 2016. - № 12. - С. 51-52 75
53. Майстер В. Розвиток творчих здібностей учнів / В. Майстер // Початкова освіта. - 2011. - Листопад, № 43. - С. 5-8
54. Мартинюк Н. Творчі здібності через сучасні технології освіти / Н. Мартинюк // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 3. - С. 43-44

55. Матвеева О. О. Розвиток творчої активності молодших школярів [Текст] / О. О. Матвеева // Мистецтво в школі. - 2014. - № 3. - С. 5-7
56. Мельник Г. М. Розвиток творчого потенціалу учнів на уроках трудового навчання / Г. М. Мельник // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. - Київ ; Вінниця : Планер, 2012. - Вип. 32. - С. 132-136
57. Меркулова І. Середовище для творчості / І. Меркулова // Дошкільне виховання. - 2010. - № 11. - С. 16-17
58. Николаева Е. И. Психология детского творчества. / Е. И. Николаева – М: СПб. ; Речь, 2006 – 349 с.
59. Новіцька Л. Розвиток механізму творчості учнів. Досвід роботи Малої академії наук / Л. Новіцька // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 9/10. - С. 72-76 64.
60. Мещерякова Н. Розвиток творчого потенціалу особистості учня на уроках і позашкільних заходах / Н. Мещерякова // Класному керівнику усе для роботи: Науково-методичний журнал. - 2014. - № 1.-С. 4-8
61. Митник О. Пізнавальні завдання для розвитку творчих здібностей особистості/ О.Митник// Початкова школа. - 2001. - № 6 . - С. 14-16
62. 67. Митник О. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячої творчості в навчально-виховному процесі / Олександр Митник, Олександр Кочерга // Початкова школа. - 2014. - № 11. - С. 3-6
63. Охременко Н. Посилення єдності навчання й виховання / Н. Охременко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 9. - С. 50-55
64. Москалюк А. М. Формування творчої особистості молодших школярів засобами образотворчого мистецтва / А. М. Москалюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. / голов, ред. Р. С.

65. Основи психології і педагогіки: Консп. лекц. / Н.Г. Лебедева, О.Т. Джурелюк, Д.О. Самойленко. – Алчевськ: ДонДТУ, 2009. - 174 с.
66. Павлюк І. Ключі до дитячої творчості / І. Павлюк// Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2013. - № 1. - С. 8-9
67. Полякова В. Розвиток надбання рідної культури на уроках трудового навчання: технологія виготовлення народної ляльки / В. Полякова //Трудове навчання. - 2016. - Листопад, № 11. - С. 17- 41
68. Мітран С. / Стратегії розвитку творчих здібностей / С. Мітран // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 1. - С. 58-59
69. Мордовцева Т. Розвиток творчої компетентності молодших школярів / Тетяна Мордовцева // Початкова освіта. - 2015. - Листопад, № 22. - С. 10-16
70. Москалюк А. М. Формування творчої особистості молодших школярів засобами образотворчого мистецтва / А. М. Москалюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. / голов, ред. Р. С. Гуревич. - Вінниця, 2013. - Вип. 1. - С. 202-206 77
71. Новіцька Л. Розвиток механізму творчості учнів. Досвід роботи Малої академії наук / Л. Новіцька // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2015. - № 9/10. - С. 72-76
72. Онацький В. М. Розвиток творчих здібностей учнів в умовах школи першого року навчання / В. М. Онацький // Практична психологія та соціальна робота. - 2011. - № 12. - С. 47-50
73. Онищенко О. Школа творчості в початковій ланці / О. Онищенко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 1. - С. 29-30
74. Основи психології і педагогіки: Консп. лекц. / Н.Г. Лебедева, О.Т. Джурелюк, Д.О. Самойленко. – Алчевськ: ДонДТУ, 2009. - 174 с.
75. Охременко Н. Посилення єдності навчання й виховання / Н. Охременко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2010. - № 9. - С. 50-55

76. Павлюк І. Ключі до дитячої творчості / І. Павлюк// Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2013. - № 1. - С. 8-9
77. Павлюк Р. Теоретичні основи творчої педагогічної взаємодії у сучасному освітньому середовищі / Роман Павлюк // Початкова школа. - 2014. - № 6. - С. 53-55
78. Пасічник М. Творче мислення та особистісне зростання / М. Пасічник // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2013. - № 4. - С. 40-42
79. Савченко Л. О. Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання : 78 навч.-метод, посіб. / Л. О. Савченко, Н. В. Волкова, Ю. С. Кулінка. - Київ : КНТ, 2014. - 371 с.
80. Савченко Л. О. Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання : навч.-метод, посіб. / Л. О. Савченко, Н. В. Волкова, Ю. С. Кулінка. - Київ : КНТ, 2014. - 371 с.
81. Полякова В. Розвиток надбання рідної культури на уроках трудового навчання: технологія виготовлення народної ляльки / В. Полякова //Трудове навчання. - 2016. - Листопад, № 11. - С. 17- 41
82. Польова А. Розвиток творчих здібностей учнів засобами мистецтв / Анастасія Польова // Початкова освіта. - 2009. - Березень, № 11. - С. 27-29
83. Рибалка В. В. Творчі засади розвитку особистості сучасної молоді / В. В. Рибалка // Креативна педагогіка : наук.-метод. журнал. - 2012. - Вип. 5. - С. 84-91
84. Римаренко В. Є. Про трудове навчання в школі: (стенограма лекції, прочитаної для учителів шк. № 30 м. Києва) / В. Є. Римаренко. - Київ : Знання, 1964. - 47 с.
85. Старовойт Л. Використання творчих завдань на уроках трудового навчання у початковій школі / Л. Старовойт// ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Наукові записки. Серія: Початкове навчання. - 2008. -Вип. 6,4. 1.-С. 218-220